

Рік XVI. Ню Иорк. Четвер, 15-го Жовтня 1908. Число 42. Vol. XVI. New York, N. Y. Thursday, October 15, 1908. No. 42.

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Розмет за місяць Вересень 1908.

В. 3.	Кость Кобан, ум. 8 VII. 08.	1000 00
В. 48.	Іваник Іван, ум. 29. VII 08.	1000 00
В. 108.	Стефуряк Гриць ум. 31. VII. 08.	1000.00
В. 144.	Гусан Стефан, ум. 13. IV. 08.	500 00
В. 121.	Леньчак Андр., ум. 3. VIII. 08.	600.00
В. 85.	Вашишин Гриць, ум. 8. VIII. 08.	1000.00
В. 123.	Білецкий Василь, ум. 17. VIII. 08.	1000.00
В. 140.	Шандровский Теод. ум. 18 VIII. 08	1000.00
В. 71.	Пласконь Стеф. ум. 21. VIII. 08.	1000.00
В. 115.	Ґалайда Петро, ум. 23. VIII. 08.	1000.00
В. 108.	Юлія Сусідка, ж. Йос. ум. 21. VII 08	400.00
В. 37.	Кирило Ева, ж. Йос. ум. 1. IX. 08.	400.00
В. 46.	Ю. Венбльовска ж. Ник. ум. 16. IX 08	400.00
В. 14.	Болещак Василь, в домі зум. ш.	150 00
В. 121.	Ставровский Іван, нев. слаб.	100 00
В. 24.	Сімко Стефан, утрата ока	200 00
В. 104.	Ватраль Теодор, утрата ноги	200 00
В. 115.	Маренчак Войтїх	100.00
	Разом	11 050·00
	Платня гол. урядників за Вересень	190·00
	Адміністрація Союза за Вересень	135 62
	Друки латиньск. буквами і typewriter	195 45
	Весь розхід виносить	11 571 07

Розмет платить 8421 членів на ціле посмертне (кождий по 1 31 дол.) і 870 членів на пів посмертного (кождий по 66 цнт.). Крім того кождий член платить за орґан „Союза“ по 10 цнт., на Резерв. Фонд по 2 центи, на Народний Фонд по 1 центї; на Ф. Бідних по 1 цнт.

Член на ціле посмертне платить 1.45 дол., а на половину посмертного 80 цнт.

Д. Капітула, предсїдатель. *С. Ядловский*, секретар.
А. Шаршонь, касієр.

Немислима інтриґа відкрита.

Безмірна підлота гр. кат. яничарів-сьвященників.

В послїдних двох тижнях вийшов на верх нечуваний факт в обсягу греко-катол. церкви в Америцї. Трох нїби греко католицьких сьвященників: Михаїл Яцкович з Скрентон, Николай Чопей з Wilkesbarre, Pa. і Гавриїл Чопей з Перт Амбой поробили всякі кроки, щоб підкупити в імени 30 угроруських попів мадярську газету „Nĕpszava“ виходячу в Ню-Йорку против епископа С. С. Ортинського. Редактор згаданої часописи мав відступити їм одну сторону своеї газети кождого тижня через оден рік, котру заповнювалиби згадані 30 попиків під чужими іменами найобридливійшими видумками на Преосьв. Ортинського, а за то обовязували ся ті „правдиві сини греко-кат. церкви“ заплатити ему 500 дол. Посередником між редактором а тими „найлепшіма ґрецко-католїцкіма духовнікамі“ був нїкий Кароль Палдї, молодий мадяр з Ню-Йорку, котрий беручи річ по бізнесовому допровадив до того, що дійсно партії зійшли ся 2 рази в Cofe' Boulevard в Ню-Йорку, на наради. В тих нарадах брали участь редактор газети „Nepszava“, попи Николай Чопей, Гавриїл Чопей, Михаїл Яцкович, Лайош Ковач' мадярський римо-кат. піп з Ню-Йорку і Dienes Marton, бувший редактор Pesti Hirlap, а тепер головний кореспондент в Ню-Йорку до Pesti Hirlap, бо кромі напастей на епископа Ортинського в газетї „Nepszava“ мала також Будапештенська газета „Pesti Hirlap“ нападати на епископа Ортинського. Газета „Nepszava“ е соціялїстична а еї редактор — мимоходом зазн[illegible]чи — жид, але інтелїґентний і чесний чоловік. Коли сей редактор Geza Berko учув, що мав би поміщати статї в своїй газетї „Nepszava“ без взгляду, хоч би се були навіть статї найординарнїйшого уличника, не згодив ся на пропозицію, але відкинув [illegible] з обуренем. Сумні і прибиті, що навіть [illegible] — соціяліст — жид чув ся ображеним їх підлотою, вернули назад „najlepši grekokatolicki duchovniki“ до реставрації, щоб добрим вином в Cafe' Boulevard заспокоїти свою совість і честь.

Але Каролеви Палдї ходило о заплату своеї роботи, котру він зробив. Просячи его о посередництво „о“. Михаїл Яцкович сказав до него: нам тепер треба хочби і з чортом злучити ся против Ортинського. Кароль Палдї свое зробив, вправдї з чортом не звів до купи najlepšich grecko-katolickich duchovnikoch, але з соціялїстом, прото зажадав заплатити. Але „о“ Николай Чопей не хотів заплатити. Тогди Кароль Палдї написав статю до мадярської газети, в McKeesport „Magyar Zaszlo“, розкриваючи всю ту підлу роботу. Коли довідали ся про се повисші гр. кат. „примірні“ сьвященники, заспокоїли по грохи Кароля Палдія, щоб він відкликав всьо: „о“ Николай Чопей заплатив му 25, а сей Кароль Палдї надіслав за те на другий день телеґраму до редактора „Magyar Zaszlo“ щоб его дописи не поміщати, бо се все неправда. Та нещасте хотїло, що редактора „Magyar Zaszlo“ о. Кальмана Ковача, чоловіка о твердім і незломаім характері, знають люде з лїпшої сторони і рівночасно з тою телеґрамою прислали ему лист, щоб він не бояв ся поміщувати дописи Палдія, бо се все найчистша правда. Не помогли ні приїзд самого редактора „Nepszava“ до McKesport з Ню Йорку, щоб ратувати ситуацію, ні лист добре знакомого і друга мадярського римо катол. попа з Ню Йорку — редактор „Magyar Zaszlo“, котрого характер не терпить крутарства і нїкчемних, підлих способів борби, помістив в числї 38 свої газети „Magyar Zaszlo“ (мадярський прапор) ту допись Кароля Палдія з всїми листами і телеґрамами в доказ правдивости сих інтриґ і тим відкрив, вивів на денне сьвітло скриті і підлі заговори провин невинної голови нещасної гр. кат. церкви тих греко католицьких сьвященників, котрі самі безідейні паразити, нищать, руйнують всяке дїло своїми діявольськими махінаціями. Та сим відкритем знищені морально не лиш духовники Яцкович, Чопей, і тих 30 духовників, в імени котрих они провадили переговори, але скомпромітований Dienes Marton, колишній редактор Pesti Hirlap, тепер утримуваний тою газетою в Ню Йорку, котрий добровільно вмішав ся до співучасти в підлім дїлї і там нарушив повагу такої газети, як Pesti Hirlap. Щоб ратувати свій хлїб, підступним способом дав Dienes Marton арештувати згаданого Кароля Палдія, виточив ему скаргу о „вимушене гроший“ і загрозив 5-лїтною вязницею, коли не відкличе всього. Тим способом бажав собі Dienes Marton ослабити значіне сего поганого відкритя. Бідний Палдї зателеґрафував з вязницї до редактора „Magyar Zaszlo“ — з Ню Йорку до McKesport, — щоб его ратувати.

О. Кальман Ковач поїхав в тій хвили до Ню Йорку наняв адвоката, як сьвідок представив судії ясно цїлу справу, почім судія увільнив невинного, і настрашеного Палдія а Dienes Marton-а засудив на заплачене коштів процесу. Так скінчила ся траґі-комедія, викликана безпримірним поки що крутарством і підлотою „найлепшіх ґрецко католїцкіх духовнікох в А-Америке“, як називае їх А. Р. Вістник. Для читачів в „Свободї“ поміщаемо дословно статю з „Magyar Zaszlo“, з тих причин:

1. Розкрите інтриг і підлих способів, яких уживали і уживають всї противники епископа С. С. Ортинського, показуе нам цїлковитий моральний упадок тих людей.

2. Єсли противники епископа уживають аж таких підлих і підступних способів борби, то видно, що они не мають ні одної ані найменьшої слушности, а роблять се лиш з діявольської упертости.

3, Обовязком прото не лиш сьвященників, але особливо людей самих по наших парохіях дбати, щоб як найскорше був порядок і недопустити до цїлковитого зіпсутя, а порядок буде, коли всї парафії наші виповнять ухвали мітинґу Ню Йорського з дня 17 і 18 Октобра 1907 р.

4. Той непорядок такий, що чужі люде, не належачі до гр. кат. церкви аж паленїють з встиду, прото ганьба спадае на всїх нас, що терпимо такий непорядок межи нами.

Тих кілька уваг уважали ми за потрібне додати від себе, щоб лїпше зрозуміли читателї низше наведену статю з мадярської газети „Magyar Zaszlo“. В 38 ч. з дня 24 семптебра 1908 р. читаемо в ній:

Підпольна робста против Ортинського відкрита.

„Вже від 12 місяців провадить ся против Стефана Сотера Ортиньского амер. гр. кат. епископа, звірська нагінка, котрою загрозив епископови Ортиньскому Корнилий Лавришин, ще як клертоньский гр. кат. сьвященник, на случай, коли его не именуе своїм вікарієм. Від тогди нїхто ще не зістав амер. гр. кат. епископским вікарієм, а тим самим і Корнилїй Лавришин нї, але проте нагінка почалась.

В Будапештї обридли вже ті многі клевети, які з Америки до міністерства засилали тепер вже мадярами себе називаючі гр. кат. сьвященники, котрі в Америцї з інтересу а не з конечности остали ся американьскими горожанами і тим самим через присягу горожаньску, зложену для амер. правительства, подоптали свою давну вірність угорскому і королевскому правительству.

Не хочемо тепер о тім говорити, як они оклеветували епископа Ортиньского в Вашинґтонї перед Апост. Делеґатом, котрого уважали за свою гекубу і від котрого жадали впровадженя в житє буллї, що нїбито вийшла против них в часї приїзду Ортиньского, за що назвали го зрадником, шпіоном Риму, розбійником, плюгавим і т. д. в своїм офіціальнім орґанї Р. Ам. Вістник. Нисше поданими статями і листами хочемо вияснити, якими чести сьвященика негідними средствами воюють в Америцї кревняки Фірцака, котрі ще тепер сильно надіють ся, що Унгварскому Господину і Ексцеленції удасть ся на підставі їх клевет дорогою Будапешту відкликати епископа Ортиньского. проти котрого вони стільки підлили.

Пониэше наведене письмо прислане з Вілксбер, де проживае Николай Чопей, гр. кат. сьвященик, о котрого мадярских чувствах дотепер мовчить історія мадярско-американьска, звучить так:

„30. авґуста 1908 р. я здибав ся з о. Яцковичом в Скрентон, котрий візвав мене, щоби я завтра о г. 4. пополудни явив ся у него, бо там буде також о. Чопей з Вілксбер, і там залагодимо тоту справу, о котрій о. Чопей дуже радби зі мною поговорити. Я появив ся на другий день там, але о. Чопей не прибув, бо мав у себе гостї, но телефонував до о. Яцковича, щоби я приїхав вечером до него до Вілксбер. Ми поїхали, і о. Чопей в присутности о. Яцковича зі мною ту справу обговорили і просили, щоб я був їх посередником у Geza Berko (жид — прим. ред.), властителя мадярской ґазети Amerika і Magyar Nepszava. Просьба его полягала в тім, щоби Mr. Berko поміщав в своїй газетї чужими іменами підписувані статї, які він, Яцкович і его товариші в числї 30, гр. кат. сьвященики будуть писати без взгляду на то, яким ворожим стильом або тоном против Ортиньского буде ся писати. За се они будуть платити через мене певну

[Докінчене на 4-ій сторонї.]

Сумні наслідки піянства.

Кождий розумний чоловік знае, що його добробит може лиш тоді поступати наперед, коли він уміе удержати слушне відношене між своїми доходами а розходами. На жаль треба однак сказати, що дуже многі люде не зважають на се, як привернути рівновагу між сими двома пунктами, себ то між доходами і розходами, і як стало її удержати. Не один вправді стараеть ся в безвтомних нераз з'усилях щось заробити і придбати; но чим більше не один заробляе, тим більше потім видае на марне із своеї зарібщини. Правда, може трафитись й таке, що вже найконечнійші видатки перевисшають доходи чоловіка; тоді з'убожіне не дасть ся відвернути; воно е конечне і непровинене. Но зовсім інакше маеть ся річ тоді, коли чоловік безпотрібно видае більше, чим його доходи на се позволяють. В такім разі мусить зголоситись до него в гості нужда і її жало е тим болеснійше, що він сам е її причиною.

До таких безпотрібних видатків мусимо зачислити на першім місци сі, які походять з надмірного уживаня всяких опоюючих напитків. Як звісно, чоловік стаеть ся пяницею не нараз, але поволи; від меншого йде він до більшого; а як закорінить ся в нім піяцький хробак, так скорше обійдеть ся він без хліба, як без горівки (палюнки), пива, руму чи якого там иньшого горячого напою. Вже в товстих роках, се е тоді, коли робота йде повним розгоном, коли одже чоловік може собі легко заробити (хоч з другої сторони піяк дуже часто тратить дні робочі або й загалом роботу через свое піянство), страта, яку піянство за собою потягае, даеть ся нераз такому робітникови дуже дiймаво відчути; но як страшну доперва нужду і злидні спроваджуе такий пяниця на свою жену і діти, коли прийдуть худі роки, коли робота стане зовсім, або йде лише дуже слабонько, коли одже робітник засуджений на примусове лінивство?... Ощадний чоловік памятае на се, що в добру хвилю треба сподівати ся злої і буде старатись відложити собі бодай де-що із свого заробітку „на всякій часъ и на всякое время"; піяк-же, як дірветь ся платні за свою роботу, то буде побренькувати центом в кишени так довго, доки всього не пропе, не прогайнуе... Чи не так може, любий Брате! А замітне у пяниці ще й те, що, коли прийдуть лихі часи, так стараеть ся він робити ощадности. Перше всего на харчі своеї родини або на одежі жінки і дітей, а доперва на останнім місци приходить йому до голови думка що треба також заглядати менше до келишка чи до склянки (пугара) та що шинок треба йому з далека оминати.

В кождім разі се ще добре для такого заливайка і для його сімиї, коли бодай в послідній годині прийде він до такого вразуміня і коли мае ще в собі стільки моральної сили, що може скинути з себе сі кайдани, якими скував його злий дух алькоголю. Но як рідко се трафляеть ся! Бо ж одним із найсумнійших наслідків піянства е як раз сей, що піяк може лиш дуже тяжко вилічитись із свойого норову.

На горячі напитки тратять днесь люде кольосальні суми. Так прм. обчислено, що в однїй лиш Анґлії переходить річно через людську гортанку 134 міліонів фунтів штерлінґів, що значить на американські гроші звиш 600 міліонів долярів. Справді, можнаб не повірити, що Анґлійці, які мають у всяких торговельних підприемствах і грошевих справах так здоровий і практичний розум, що сей так вирахований і купецький народ, як може жаден иньший на сьвіті, видае такі великанські суми на опяняючі напої. Дійсно не без слушности кликав колись кардинал Маннінґ: „Оберніть сю суму на краеву культуру, а всі голодні наситять ся! Видайте її на платя, а жадна дитина ані дорослий не будуть позбавлені охоронного одіня! Збудуйте за сей марно страчений гріш доми, а затихнуть всї жалї на недостачу мешкань!"

Днесь говорять і пишуть люде, особливо в Америці, про підприемства, які приносять найбільші зиски, днесь ломлять собі голови над тим, як можна б найскорше дійти до добробиту і богатства. Но рівночасно чути днесь із всїх усюдів гіркі нарікання на що раз то більшаюче з'убожіне і страшну нужду робітників, які коротають свою еґзистенцію, не маючи навіть чим задурити свого голоду... Певно, сумна се дуже проява, та з другої сторони люди майже зовсім або лиш дуже мало застановляють ся над сею обставиною, що понайбільше сам чоловік е причиною своїх злиднів головно через те, що свій тяжко запрацьований гріш тратять марно на безпотрібні і безхосенні річи, перш за все на пiятику... І прошу уявити собі, шановний читачу, о скільки-то менше булоб днесь бідноти між людьми, колиб сі сотки міліонів, які в ріжних краях пожирае рік-річно демон піянства, находились не в огнетревалих касах невеликого числа горівчаних чи броварняних дуків, лише в кишенях або радше на щадничих банкових книжочках робучого люду!...

Но не булоб се остаточно ще так дуже велике лихо, колиб сі величезні суми, які людська суспільність тратить на напитки, були лише звичайною матеріяльно (грошевою) стратою. Піянство мае сю дуже сумну сторону, що сі казочні суми, котрі воно поглочуе, стають ся засівом, з якого виростають гіркі, препогані для людства плоди, що воно заподіває ще більшу шкоду моральну чим матеріяльну. Бо піянство — се справдішній рак, який точить людскість. Воно руйнуе здоровле тіла і духа, воно підкошуе і нищить житеві сили чоловіка воно спроваджуе передвчасну старість, воно е причиною ріжних злочинів, воно веде до помішаня розума, воно наповняе доми божевільних і побільшае цифри смертности людий. Морди і розбої, проступки проти моральности, гріхи і такі полові блудства, що, як би прийшлось про них говорити, то волося ставало би дубом — отсе товариші, які йдуть слід в слід за піяньством.

Є ще один страшний наслідок піяньства, про який треба тут де що сказати. Певно такий пяниця заслугуе на загальне спожаліне, бо він сам ділае себе нуждарем. Но, говорячи безсторонно, він збирае лише гіркий овоч свойого безумного посіву. На далеко більше милосерде заслугують в нічім неповинні жертви його піяньства, бідна, нещасна жена і безталанні діточки, які через грішний наліг свойого батька мусять терпіти голод і нужду, не говорячи вже нічо про сором. Але й се не е ще найгіршим наслідком піянства бо нераз христіянська любов ближнього і публична поміч подадуть руку бідолашмим жертвам і можуть улекшити їхне горе. — В сьвятім письмі сказано, що за гріхи батьків карае Г. Бог дітий і внуків аж до третього і четвертого поколїня. І сі слова сьв. Письма не мають до жадного иньшого гріха такого застосованя, як власне до гріха піянства. Наслідки частого або лише правильного піячення переходять як злощасна спадщина на потомство, і супроти сего проклятого наслідства людська поміч е безсильна.

Що потомки дуже часто переймають в спадщині так добої як і злі склонности своїх родичів, се річ загально принята і доказана. Деякі хороби, як чахотка золотуха (скрофули), нервозність, нахил до мелянхолії і загалом ріжні душевні слабости появляють ся в дітях або аж у внуків і правнуків. Но як де виступае се право дідичности в повній своїй силї, то як раз при піянстві; алькоголїзм допровадив се право до сумної славнозвісности. Син батька-піяка стаеть ся дуже часто вже в молодости піяком, а й всї ті спустошеня, які демон алькоголю заподіває на нервових тканках або на мозґу одного з родичів, переходять як прокляте в наслідстві і на потомство; сі вади, які піянство спричинило на житевих орґанах родичів, появляють ся також і на дотичних орґанах дітий нераз навіть в ще більший мірі. Дуже часто можна вичитати вже з самих чертів лиця дітей, що їхні батьки віддавались піянству. Після згідного осуду найвизначнійших лікарів діти пянствуючих родичів е придурковаті, тупі або загалом дуже слабими умовими спосібностями обдарені; не рідко враджують такі діти пяниць нахил до моральних збочень, які потім унещаслввять їх на віки, иньші знова приносять вже з собою на сьвіт всякі можливі, розуміеть ся, невилїчимі недуги, як падавицю, золотуху, глухоту, німоту і т. п. Історія учить, що піянство е одною з перших причин звироднення і загибелї народів.

Розказують про римського цісаря Августа, що по нещасній битві в тевтобурськім лїсі він сїпав собі волосе з розпуки „Varre, Varre, redde mihi legiones meas!) (Вароне, Вароне, віддай менї назад мої леґіони!) Менї здаеть ся, що сучасне людство мае зовсім слушну причину ударити ся в покаяню у груди і кликати: „Алькоголю, алькоголю віддай нам назад страчені міліони! Зверни безхосенно промарноване народне майно! Приверни зрабоване щасте родин, утрачену обичайність і соромливість, а возьми собі назад зіпсуте, розпусту, хороби і всякі злочини, якими ти нас обдарив на нашу шкоду!" Чим раз то голоснійші підносять ся днесь жалї на великі публичні данини на бідних і хорих, на шпиталї і доми божевільних. Не менше нарікають днесь на занедбане, одичіне і обезморальнене доростаючої молодї і придумують ріжні способи, як би зарадити сему сумному станови. Но менї здаеть ся, що найсильнійші навіть змаганя, найвлучнійші і найблагороднійші закони не много поможуть, коли саме людство не приложить руки до одного з головних коренїв зла, се-б то до піянства і успішно йому не запобігне.

Так многі і сумні е наслідки піянства. Де пануе цар Алькоголь, там зникае добробит і родинне щасте, а приходить біда і нужда; через піянство заповняють ся вязниці, доми поправи і доми божевільних... Піянство деґрадуе розумного чоловіка до нерозумного зьвіряти і затроюе навіть не вроджене ще потомство.

Ну, і чи з явить ся коли який лицар, що потрафив би освободити нерозумну людскість із неволї алькоголїзма?

Був би се, справді, лицар над лицарами.

Написав о. П. Понятишин.

Робітниче питане.

В попередному числї старали ся ми вивести перед очи читача усї спільні ціхи та горя, тісно звязані з житем теперішного робітника-пролетара. Але се все еще не вистане, щоб відповісти на запит, як повстало „робітниче питане". Бо се е ясно, що на его повстане не зложили ся лишень вичислені поперед зла. Щоб „робітниче питане" могло повстати до сього потрібна еще була сьвідомість сего зла у широких мас, узнане сього зла, а дальше змаганя усуненя його і поліпшеня долї пролетаряту.

А щоб такий настрій збудити потрібно було опять праці довгих літ, потрібно було духового перетвореня дотеперішного сьвітогляду. Як найбільше інтересований, сам робітник пролетар перший скинув пута, що вязали його до якоїсь громади, краю. Через зріст комунікації перед ним відкрили ся ширші круги, зродила ся охота пассивної боротьби о лутшу долю. Контраст поміж богацтвом і убожеством зродив у нього змисл критичний. Еволюція в рядах пролетарів заставила також і ширші круги, не робітничі, займати ся робітничим питанем, що було безусловно заслугою побіди гуманних ідей. які приніс зі собою 18 вік. Сї ідеї привели до застанови над положенем „робітничих кляс" а за сим пішло, що не лиш самі робітники, але також і представителї політики, представителї наук і держав, які волею чи неволею признали істноване „робітничого питаня". Коли схотілоб ся поняте „робітниче питане" виразити иньшими словами, то треба-б його описати запитом: „які суть средства, та в який спосіб їх належить ужити, щоб пролетарови запевнити відповідну гідности чоловіка еґзистенцію. Отсе е цїла суть „робітничого питаня".

II.

Аби розвязати сей висше поставлений проблем в ріжних часах повставали ріжноманітні теорії, або як ми їх тут позволимо собі назвати утопії.

Як першу таку утопію належить згадати лїбералїзм. Він також з тягом лїт ріжнородні приймав вигляди. „Чисті" лїберали з початку заперечували взагалї істноване робітничого питаня. Фільозофи французькі і анґлїйські, як найвизначнійші теоретики лїбералїзму 18 віку виходили з заложеня так званої ordre naturel, природного порядку річий. Виходячи з оптимізму тодішних часів вони ні хвилини не сумнївали ся, що сам природний хід обставин доведе людську суспільність до гаразду до гармонії. Бо порядок річий на земли, такий який він е, походить від Бога, а Бог е добрий і скорше чи пізнійше уладнае обставини поміж капіталом а працею так, що і одні і другі будуть вдоволені. Людям потреба лишень віднайти сі права після яких укладають ся обставини житеві і соціяльні. І вони лишали цілковито вільну руку особистим інтересам одиниць, а положене робітників уважали як зовсім відповідне і не потребуюче ніякої поправи.

Такий лїберальний погляд на робітничу квестію днесь уже перестарілий. Він повстав і упав разом з вірою в гармонію людського суспільства. Жите показало наглядно його нестійність, бо жите виявило, що гармонія така не істнуе, що противно, істнуе з одного боку нужда, а з другого люксус. А се ніколи не мож назвати гармонією.

Близнюком лїбералїзму е соціялїзм. Він вийшов з того самого заложеня що і лїбералїзм. І він також в своїй сути полягае на вірі в природний і гармонійний устрій суспільности, лиш тим ріжнить ся від лїбералїзму, що не допускае пеперваги особистих інтересів. Що більше, соціялїзм власне в тих відносинах, які повстали завдяки лїберальним реформам 18 віку добачуе одиноку причину теперішної нужди. Соціялїсти дальше відріжняють ся від лїбералів тим, що вони натуральну гармонію в суспільстві відкладають з теперішности в будучність, та що яко еї зміст уважають планове з'орґанізоване праці. Вони розвязку робітничого питаня бачать в якімсь будучім ідеальнім станї суспільства, коли то усякі інтереси і змаганя зможуть в найбільшій гармонії істнувати побіч себо.

Так теорія колишнїх лїбералів, як і теперішних соціялїстів е утопією. Вона не полягае на пізнаню дійсного житя, такого житя, яке воно е, але перші, то е лїберали розумували, що вже тепер, а соціялїсти надіють ся, що доперва в будуччині будуть якійсь ідеальні люди, бо лишень тоді доперва була-б можлива ідеальна гармонія поміж ними. А позаяк люди лишать ся завсїгди людьми, а ніколи не стануть ангелами, тому і гармонія поміж ними не може бути ніколи ідеальною, а тим самим і таке заложене розвязки робітничого питаня мусить бути схиблене.

Посередне становище поміж одними і другими займае утопія, котру позволили-б собі ми назвати консервативно-реакційною. Під поклонниками сеї теорії розуміе ся тих людий, які виходять з того заложеня, що капіталістичний устрій суспільства е необхідний і е річию впрост немислимою, щоби його усунути.

Вони розумують: Знаемо усі кривди і нещастя, які пролетарови приносить капіталїзм; але ми і віримо в се, що то можна усунути. А усунути се найлекше

вводячи февдальний устрій. Після нього фабрикант зв'язав би ся независимим князем-паном, а робітники його васалами. Але сей фабрикант не був би уже теперішним безвзглядним бизнесменом, він не мавби своєю остаточною ціллю видусити з робітника як найбільше хісна для своєї власної кишені, але він бачив би в робітникови такаж людину; поміж обома панувала б як найкрасша згода. Фабрикант є, як його малює ґеніяльний заступник того напряму, Тома Carlyle, більше щось в роді captain of industry, він є провідник і покровитель, який силою своєї переваги робітничі маси орґанізує і ними керує. Капіталіст з власної ініціятиви старає ся поліпшити долю робітника так матеріяльно як і духово. Наслідком сього є се, що робітник починає відносити ся до нього як до свого добродія, до свого батька. Він ревнує зі свободи свого особистого я, а охотно підчиняє ся волі і проводови свого зверхника.

І ся теорія є лиш утопією, бо в сути річи вона знова не бере в рахубу натуру чоловіка, бо вона будує палату, поминувши зовсім підвалини. З нею є ся сама справа, що була в житя народів з просьвіченим абсолютизмом. Історія показала, що завсігди була подавляюча більшість злих деспотів як добрих. Покладати ся сій ідеї значило б се саме, що розвязку робітничого питаня відсунути до — ніколи. Уже з сього пункту такий патріархалізм є невдійснений, позаяк не найде ся капіталістів, щоб хотіли після нього поступати. Він є дальше в другу утопією, бо теперішний робітник, а тим менше робітник в будучині, не схоче дати ся водити на паску так, як се го теорія від нього жадає. Противно, робітник добиває ся сего, щоб стати зовсім независимим від „доброї" волі капіталїста, щоб він дістав усе належне не з ласки, але тому, що йому се належить ся.

Отсе були-б найважнїйші теорії, які стремлять до розвязки робітничого питаня.

Здасть ся, що не найде ся днесь чоловіка, який би противником того, щоб держава рішала про положене робітника. Здасть ся, що нема також і такого соціялїста, який би вірив, що через ніч запанує найкрасша гармонія в суспільности. Наконець є дуже немного таких, які вірять, що привернене патріархальних відносин між працею а капіталом е дійсно можливе. За се чим раз більше зискують узнаня приклонники соціяльних реформ. Іх програма є слїдуюча:

I. Признає ся, що розвій капіталїзму спричинює сумне положене робітництва.

II. Усунене сумного положеня пролетаряту означає не лиш поправу положеня робітників але і поправу положення цілого народу, як також скріплене його культурного розвитку.

III. Таке усунене може наступити тільки за признанем історичних відносин, при повнім увзгляднене реальних чинників.

IV. Се може наступити або в наслідок ініціятиви самого пролетаріяту, або через зміну в праводавстві і адміністрації. Після старої термінольоґії називають змагане, полягаюче на ініціятиві самого пролетаріяту: самопоміч; змагане змірююче до поліпшеня через зміни в праводавстві: державна поміч.

Як заступники сього погляду в усіх культурних краях повязали ся прихильники соціяльних реформ в численні товариства. Як найхарактеристичнїйша ціха сього змаганя є се, що в справі соціяльних реформ злучили ся люде належачі нераз до найріжнороднїйших політичних партій. З найважнїйших належить вимінити в Англії товариство істнуюче від пару літ „Fabian Society", в Німеччині „Gesellshaft fuer Sociale Reform".

В дальшім тягу познакомимо наших читачів з напрямом званим самопоміч, то є з заводовими і консумційними спілками а дальше перейдемо до Соціяльної реформи в тіснїйшім того слова значіню.

Дещо із моїх вражінь

в Філядельфії, Па.

— „От сякий, такий сину! Вже знова лізеш з твоїми вражіннями"? Та доперва аж тепер? Бо де кум, а де корова? Де Філядельфія, а де твій ославлений Голийок, разом з твоїми „Кахнами", „Марихнами", з котрими ти так недавно еще вихвалював ся перед сьвітом? — Думаєш якийсь сину, що ми, славні Союзовці, то може твої Голіоцькі Мазурі, яким можеш грушки показувати на вербі!?

Ось так скажуть мабуть декотрі наші шан. читачі.

Одже: носсер-рий, панове громадо!..

„Часи і убідженя зміняють ся", писали колись славний Няньо. Як хиба був цимбалом, еслиб сему перечив. „Убідженій" себто погляди не зміняє ніколи здасть ся лиш одно однісеньке Боже сотворіне, яке коли запрягти примірои до воза, а коли воно еноровить ся, то тоді просіть його, пхайте у перед, бийте тягніть за вуха, хвіст, дарма!

Клапоухий не піде.

Але дарма знова також і тоді, коли то клапоухому захочесь йти, або бігчи у перед...

Тоді знова хоч тримайте, хоч просіть, хоч принаджуйте: г о-ов! п-тр-у-у у, стій сивий!... Нічо. — Він еще в додатку, як впаде вам у свою ослячу фантазію, то буде бігчи і кричати: „І" — „Я"! І — Га, га га! Лу...к... та махати хвостом, копати ногами „всїх і вся", що роби ему що хочеш... — Одже щоб не придержувати ся ослячих теорій, то є щоб повістало все „як бувало", подаю от тут де-що із моєї подорожи до Філядельфії, але з тим однак застереженем, що шан. читачі, а особливо цікаві наші читачки нїчо про се не скажуть мому ґуднесови.

— І так. —

Перед-усїм, так званий „Спрінґфільд експрес", котрий за одним махом мав перекинути нас, то є мене з товаришом зі Спрінґфільд просто до Ню Йорку, лїз так пиняво по шинах, неначе та стара корова на зарізь. Ми всїшли на потяг о другій по півночи доперва закивались ся на шесту, чи теж сему ранком, у Ню-Йорк. Тут обмивши свої фаціяти з диму і пороху вскочили на якогось страхопуда, що гойдав ся на округлих ногах по улиці мов чайка, і повезлись ним через Спрінґ, на Гудсон вулицю, де під ч. 184 засягнувши від гостинних редакторів нашої „Свободи" потрібних нам інформацій, удали ся над Hudson ріку. Тут при березі всадили нас на хребет якоїсь черепахи чи там якогось біса, що переносачи нас через ріку сопів і квакав, мов сам несамовитий. По трудах наконець добили ся ми до славного Jersey City, де на велике наше диво ождави уже на нас готовий, довжезний і червоний, так зван. „Philadelphia Expres" до якого був заряжений якийсь банькуватий потвір, котрого як раз тоді, коли ми з товаришом увійшли на перон, „рейбовало" кількох чоловіків по боках віхтями, платем і т. п.

Усадовившись вигідно у нутрі сього „солїтера" і не розглянулись ще як слїд у чім діло, аж тут ні сіло ні пало, одноокий біс давши свою округлим ногам знати, дав такого драпака у перед, що мимоволі щось такого мов колене шпильок почало лазити по мені і то почавши від пят, спиною до голови, і знов навпаки...

Перелетївши славний і независимий, здаєть ся навіть від самого Господа Бога Ню арк, дальше Елізабет ... Лінилисьмо ся аж в Трентон, Н. Дж.

А то го несе, собачого сина! — відізвав ся до мене наш голїоцкий козарлюга. Готов ще носом об „тайзи" заорати. — Еге-ж, хоть шкода, бо красний тут кругом краевид, замітив я.

Що красний, — то красний, — нема щой казать!.. А зауважали ви, кільки тут кругом коров? — Поспитав знова товариш. Але одноокий біс — відсапнувши троха в Трентон, почав знова кресати у перед мов би за ним сім сіл горіло. Краевид хороший, і корови нїчо, тільки сук у тім, — що ті корови не усї молоко дають замітив я.

Як то молока недають? Небачите хиба, які у них величенні вимена? — фукнув обрежений товариш.

Здохлї корови молока не дають, додав я в кінци... власне в тім цїла біда, що пажерливі Джерзисичане позв'їдавши усї свої живі корови, понаставляли на полю деревляних коров, мовляв: „дивіть кільки у нас расової худоби"... за глузовав я з товариша.

Наш козарлюга махнув рукою, неначе-б хотів сказати що: дурні піднїмуть ціну їм білети... А ми їхали все дальше і дальше.

Нарешті сталевий одноокий біс завернув якось у ліво півколом, опісля звільнив бігу, засопів і зсохлий як щупак „кондуктор" у білій шапці per excellence проголосив:

„Philadelphia, — Philadelphia!!!" —

От мені і славна Філядельфія! — процідив я крізь зуби, одержавши такой зараз на вступі пару несогірших штовханців в живіт від пузатих філядельфіїців. І вже мене брала злість — тут туй бухну котрого череваня валізою в живіт і дмуху опять туди звідки прийшов.

Але.. філядельфійські Miss з-ес... Ґн?... Війшлиб... тіль в „станах" якісь цілком, а цїлком, не ґнучкі... От що!...

Але що найважнїйше, — то так потинковані на лицях якимсь вапном, ґіпсом чи мукою.., що навіть оспалена „Локомотив-шоп" Бальвина у Філядельфії не може присипати своїм порохом, їхньої блїдости.

Впрочім, — що менї тут до того?

Ну — і як подобаєть ся вам наша Phila? — Поспитав мене один з філядельфійських козарлюгів, коли вечером, по конвенційнім засіданю ми війшли ся, щоб побалакати то об тім, то об сім. — Нічого собі

А особливо ось тамта собачка трамваєвого будника, на розі, котра то за кожденьким трамваєм, за кожденісеньким повозкою підлетить, і не угризе зубами за колесо, то хотяй брехне пару раз на його адресу... Во гамору, як у вас в Філядельфії, видко уже і собачі нерви знести не годні!..

— „Чи так?" — То в такім разі треба вам знати, від'їв ся філядельфійський Рутенець, що наша славна Phila, нетільки, що не зачинаєть ся, але що важнїйше, навіть не кінчить ся на Спрінґ улиці, але треба єї звидіти, вглянути до публичних будівель, музеїв, а тоді побачимо, з якого мішка ви засьпіваєте"!...

— Згода, — замітив я.

Але що з подорожи чув ся майже як „ціп", то зайшов до себе, на гору, пороздягав ся, тай став відпочивати, щоб слїдуючого дня лекше звидіти сі філядельфійські чуда, яких, як казали менї де-інде, „ухо не чуло, око не бачило"...

Біля десатої, чи одинайцятої в ночи, почув я щось неначе соване рук і ніг по коритарі, а опісля скреґіт ключа у дверях, через котрі з „фан-парадою" увійшов наш волїоцький козарлюга також відпочивати.

Був, серденчний, з капелюхом на одним уху... У руках держав два недопалені циґара.

„Ґ-г-і-і-к!" Зачав він до мене.

„Те е, гі ік!... Абожто тере, гі ік!.., нема як.. гі-і-к!!!

„Вва-жа-є-те те е, нібито гі-ік! Як на-щі-к во зачевьки те-е гі ік! Кау вам пане Веля, тее, нібито, гі-і-к! гі і і-к!...

— Що такого? відізвав ся я, щоб помогчи сердезі, котрого чкавка чомусь немилосердно вхопила.

„То есть, — розумієть ся те е гі-і-к! зачав знова сердега.

„Що нема то, пане те-е гі-і-к!... як наші козаченьки гі-і-к...

— Звичайно, се товаришу, рутенська сердечність. Угостили вас, га? — сказав я, здогадуючись про що властиво ходить.

„Еге-ж, те-е нібито, я х-хо-тів те-е вам ск-а-зати, гі і і-к!...

Нїчо, нїчо, лягаймо спати, і буде все гаразд. Завтра угостимо ся ще ліпше.

„От і ль-лягай мо, гі-і-к! а завтра ще ліпше те е г-і-і-і-к!...

І при сих словах мій товариш роздягнувшись, перехрестив ся замашисто, ляг у ліжко, і за хвильку захропів своїми грудьми.

Старе псиско, що валягало ся цїлісенький день коло дверей, взявши правдоподібно се храпанє за зачіпку, зачало й собі гаркати в сторону наших дверий, а вкінці такой уже на добре розбрехало ся!..

По якімсь часї, почув я присцїпений якийсь хід на коритарі, відтак надслухуване, а вкінцї, сильне добуване ся кулаками до наших дверий...

— Прошу, хто там?

„Оппенит", проголосив хтось із за дверий...

Ось маєш! Чого тобі потреба тепер тут? — поспитав я відчиняючи двері і пізнавши „портієра" чорнюха.

„Хто тут кого мордує, чи може ріже бритвою? Гей?... Поспитав чорнюх.

— Та ти вдурів? Хтож-би тут кого мав мордувати? — поспитав я мурина, котрий увійшовши до комнати вертів якимись вистрашеними баньками по кутах.

— Ва, а хтож тут так хропить?

— Заціпило баньки, що не бачиш, що товариш так собі тільки крізь сон?.. — Запитав я чорнюха, злий, що товчесь менї по дверях у ночи.

— Джізус Крайст!.. проголосив цофаючись африканський смик, то він так тільки через сон?

Ва, а ти поганине, думав що як?

— А бодайже вас із тав ким спанем!... Таж на долинї, ій-же Богу, шиби в вікнах дзеньчать... а пес, чуєш, як уїдає?

Йди, і уїдай ти з ним, і не перешкаджай менї тут! Кождий так спить як уміє, або як хоче, коли ще до того за се заплатив!... Фукнув я, тріснувши двері. Ляг назад у ліжко, і за хвильку пішов я і собі за прикладом товариша, роздумуючи в півсонню про філядельфійській „чуда" в публичних будівлях, про котрі то „ухо не чуло, око не бачило"....

Рано встав....

Вийшов, як здавалось менї на вулицю, тай зачав на свою власну руку глядїти, за тими чудами.

Але біс їх матери, де ту самому найти ті чудеса, про котрі „ухо не чуло" і т. д.

Перейшовши одну, й другу, як здавалось менї вулицю, звернув я на ліво, минув ще один більше „блок", аж на „конарі" зауважив якусь несогіршої архітектури будову, до котрої богато людий входило, і виходило, але всї, що виходили то усі якісь такі були палкі і веселі, що хоть до грудий пригортай.

Тут мабуть буде що бачити, — подумав я собі, і поправивши капелюха на чубі, та камізельку на животї, увійшов і я за людьми до середини.

Нїчо.

Маленький „буфет", за котрим зівав безнастанно якийсь готельник, пару столиків, біля котрих дрімало кілька чоловіків, переважно жовнірів, от і все.

От менї і публичні філядельфійські будівлї!... подумав я собі.

Але в часї, коли брала мене уже охота махнути рукою на все, ні сїло, ні пало, мов з під землї, з'явивсь передімною пелехатий якийсь, жіночого пола, молоденький і верткий „ґуднес", і солоденьким голосом поспитав мене, чиб я, як чужий тут, не схотїв в товаристві молоденької, солоденької Miss.. забавитись!

Га! Господи Боже святий! подумав я собі, треба бути вже хиба скінченим цимбалом, щоб не скористати з нагоди, і не забавитись з молоденькою, до того й солоденькою Miss...

Але чи не були-б Ви, Miss ласкаві сказати менї, який се рід має бути забави. — поспитав я чемненько. Бо если се, приміром, гра в карти, то заздалегідь дякую; не граю в карти ніколи.

— „О!.. но!.. но!.. Се не буде гра в карти, але буде

Докінчене на 6-ій стор.

„SVOBODA"
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly published every Thursday at 184 Hudson St., New York, N. Y.

Published by Little Russian Nat'l Union of America.

Rev. P. Poniatyshyn, Superintendent. 324 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

Anth. Curkowskyj, editor. 184 Hudson Str., New York.

K. Kirczow, manager. 184 Hudson Str., New York.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906 at the Post office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода"
часопис для руского народа в Америці і орган „Р. Н. Союза", виходить що тиждня в четвер і коштує:
в Америці на 12 місяців...$2.00
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців.....$1.00

Оплачувати газету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджистрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (моні ордер). Money order, то є карточку, котру дістанете від почтаря або аґента на експресовім офисі, пішліть нам, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA"
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Хто хоче, щоби его адрес змінити мусить подати нам, крім нового, також свій старий адрес.

Наше шкільництво.

В справі нашого шкільництва в Америці, хочу і я докинути пару слів.

І так наука в школі се важна річ, бо чия школа, того будучність. Щоби школа принесла хосен, потрібно добрих учителів. Не хочу зовсім діткнути многих дяків, котрі є добрими учителями, однак ніхто не заперечить мені, що є і такі, які мимо праці осягають малї успіхи. Щоб сему лиху хоть в части зарадити, то гадаю добре роблять ті сьвященники що менче досьвідних дяків приучують, як вести науку в школї.

Уваги священник най не робить одначе ніколи при дїтях, тай най не вяже над то учителів своєю методою.

Се доказана річ, що если гарно розвиваєсь школа, то парафія прибирає руський вид, парафія така є шанована від всіх, своїх і чужих, вона є славою Русинів. Коли взяти на увагу, що люде переселюють ся з місця на місце, то яка радість сьвященника і учителя коли дістануть до парафії дітей обучених.

Все знайде сьвященик час, щоби піти до школи, лишень треба хотіти. Кождий сьвященник що опікуєсь школою, буде поважаний більше як той, що про школу не дбає.

Проте прийміть „Всч. Отцї" ті слова, не в гнів. Знаю, що і не зовсім потрібна моя увага, бо майже кождий дбає за школу. Коли хто за мало звертав на школу уваги, най доложить всіх сил, щоб не остати по заду других.

Коли сьвященики будуть наглядати над учителями, годі учителі будуть старати ся із всіх сил вести науку так, щоби сьвященик і парафіяни були задоволені

Друга річ не менче важна, се школа взірцева. Таких взірцевих шкіл може бути кілька в Америці. Верху такий примір: взірцева школа в Шамокін, Па. Парафія не одна може висилати на свій кошт учителя свого на курс до такої школи. Найби сей курс тревав лише пару тижнів, то користь з него величезна.

Учитель, що ніколи не бачив доброї, патріотичної школи, чого там не научить ся.

Візьмім що на курс з'їхало ся 10 учителїв, одні більше, другі менче практичні; они під проводом управителя школи можуть мати конференції. Протокол з тих конференцій може бути розісланий всім сьвященникам і учителям, а з него певно не одної пожиточної річи мігби кождий научити ся. Крім сего дістаби кождий учитель відповідне сьвідоцтво від комісії в тій цїли назначеної. Найважнїйша річ, що мав би бачити як веде ся школа правдива. В нас богато є партацтва.

Та шоб наше шкільництво посунути оден крок на перед, належалоби застановити ся над тим, що є великі плейси, котрі не мають учителів, або доїздає учитель до них раз, або 2 рази в тижни. Коли доїздає учитель, то ще пів біди, хотяй не богато тії діти можуть научити ся, а головна парохіяльна школа на тім терпить. Що діесь по плейсах де нема рускої школи? Діти винародовлюють ся, стають ся вже в першім поколінню американцями. Сьвященники повинні звернути бачну увагу на такі плейси і вплывати на родичів, щоб собі приняли якого учителя розуміесь за низьку оплату пр. $10, 15, 20. Та хто буде учити за такі гроші? Коли учитель винайде собі роботу, а з боку дістане пару долярів за науку дітей, то можливо, мати учителя. Впрочім се річ чисто льокального характеру як де можливо, то можливо, а ні, то ні.

Всеж таки в многих случаях далоби ся завести школу, особливо де є більше дітей, а декуди можнаби удержати навіть осібного учителя. А як роблять фармери?

Там-то, щоби був зроблений початок діла на раві нескристалізованого, взиваю всіх прихильників нашого шкільництва повідомити мене, котрі плейси потребують учителя і кілько моглиби платити місячно.

Друга річ така: прошу дяк учителів зготовити спис виздане підписане місцевим сьвященником, який є стан школи.

Щоби улекшити роботу, то подаю питаня, на котрі прошу відповісти.

1. коли з'орґанізовано школу?
2. хто вів науку від початку аж до нині?
3. кілько дітей побирає науку?
4. в якім буданку відбуває ся наука і в якім часі, кілько годин?
5. чи є одна класа, чи більше, і кілько?
6. чи удїлясь наука анґ. мови?
7. кілько дітей від з'орґанізовання школи навчило ся читати і писати (розуміесь в приближеню)?
8. увага (тут прошу подати свої уваги, якого небудь рода дотичачі Вашої школи)

По одержаню справоздання, оголошу разом в часописи а будемо мати перед очи стан нашого шкільництва, розуміесь, не повний бо декто не читає „Свободи", а декто не схоче присилати.

Я з гори заявляю, що моя ціль буде осягнена, коли дістану справоздане, а дальша робота припаде компетентним особам. Я гадаю, що Владика наш, який опікує ся церквами, не відкаже ся від сего труду і заопікуєсь і сестрами церкви, себ-то школами. В який спосіб се стане ся, не моя річ судити, можливо, що визначить комісію для справ нашого шкільництва.

На конець зроблю одну увагу. Коли я написав дещо неумістного, то прошу в „Свободі" відозвати ся, бо в дискусії може вийде дещо путнього. Перо в руки і пишіть. Тимчасом кінчу свое писане.

О. М. Данилович
Box 437.
Ambridge, Pa.

Немислима інтриґа відкрита.

[Докінчене зі сторони 1-ої.]

означену суму, вложену нами 30 ма, бо після їх висказу навіть з чортом мусять злучити ся против Ортиньского. Я жадав 500 долярів річно в двох ратах, на се пристали обидва отці духовні і назначено стрічу в нюйорскім готели Belmont на 8. септембра 1908, бо день перед тим 7. септембра 1908 війдуть ся они з другими гр. кат. сьвященниками в Perth Amboy, N. J. у о. Г. Чопея і постараують ся о зібране тої суми.

Поручели і просили мене, щоби я повідомив о тім Mr. Berk-а як і Dienes Marton-а, бо згадані отці духовні хотять кромі мадярской американьской ґазети позискати ще і старокраєвий мадярский орґан для своїх цілей. Поручали мені також порозуміти ся з Dienes Marton-ом, дописователем Pesti Hirlap, скілько буде коштувати одна сторона тижнево. Я і о тім переспраляв, що Mr. Dienes готов признати і потвердити.

Коли я приїхав 7. Септембра б. р. до Perth Amboy, о. Чопей сказав мені, щоби я запросив Mr. Berk-а і Mr. Dienes-а не до готелю Belmont, але до Cafe Boulevard на 8. Септ. на второк. І так стало ся. Ми зійшли ся 8. Септембра вечер, де о. Чопей просив насамперед Mr. Dienes-а, щоби він став до помочи їх плянам. Сьвідками того були я, Mr. Kaintz, менаджер орґану Amerika (добрий приятель Dienes-а). Mr. Dienes приняв се до відомости і відійшов.

Єсли я і о. Чопей засіли коло стола, надійшли Mr. Berko, Kovacs Lajos, нюйорский плебан, котрий знає о тій справі, Mr. Lipot Molnar, мадярский торговець вином, і шваґер о. Чопея (о. Шуба в No. 6 Hazleton, прим. ред.). Підчас вечері була також бесіда о Ортиньскім. Перед вечерею я вручив о. Чопею зготований мною контракт, який видів Mr. Berko і приняв до відомости. По вечері Mr. Berko, о. Чопей і Kovacs Lajos пертрактовали осібно більше як одну годину, почім заявив о. Чопей, що Mr. Berko не хоче мати нич спільного з тою справою. Я на то заявив, що то мені дуже давно; на другий день в полудне ми знов заповіли встрічу в Cafe Boulevard, но о. Чопей не прибув, і так я лиш посто міг просити о гонорар від о. Чопея. На то я не дістав жадної відповіди, но, мене обходила та справа не стілько, щоби єсе завагодить ся, то я дістану мою провізію і від Mr. Berk-а. Хотяй я не годив ся наперед ні з о. Чопейом ні з о. Яцковичем, то они могли добре знати, що я даром не працював. Можу повідомити се о. Яцковичем, що они вибрали мене посередником в тій справі, а так само і Mr. Dienes-ом, Kovacs Lajos-ом і Geza Berk-ом. Щоби добити ся моєї належитости, віддаю сю справу до суду, а по росправі в суді повідомлю епископа Ортиньского як і в Угорщині титулярного епископа Arpada L. Varady, радника при міністерстві, спіского епископа Parvy, і беру на себе відвічальність, якими средствами в Америці гр. католики хотять позбути ся епископа Ортиньского реферуючи про него.

Коли я то писав, дістав я від Mr. Berk-а повідомлене прибути до него. Я пішов, а Mr. Berko показав мені лист від о. Чопея з дня 14/9, в котрім о. Ник. Чопей навів лист мій до него, а на кінци пише так: я мавби охоту вишукати в Ню Йорку лоера, щоби заскаржити Кароля Палдія до суду о вимушене гроший, но я того не зроблю а прошу вас Mr. Berko дати Палдійому $25 і взята від него ресіт, щоби Палдї більше не непокоїв мене; ресіт прошу мені заслати а я вам гроші зверну і т. д.

Николай Чопей в. р.

(Оригінал є в Mr. Berk-а а сьвідками листа є Mr. Berko і Dienes Marton).

— I. — I.

Се все сказане вияснить лучше слідуючий лист.

Високоповажаний Пане Редактор!

Я приїхав днесь до Wilkesbarre, щоби ту ганьблячу клевету „ошуканця" гідно відкинути. Жаль що о. Чопей і о. Яцкович в Ню Йорку, і так лиш правою дорогою я собі дістану сатисфакцію. Будьте ласкаві ті справи опублікувати а я могу служити вам доказами.

З поважанем
Кароль Палді.

Аж тепер отворилась мошонка, котра перед тим не хотіла отворитись ні на 25 долярів на підкуплене Geza Berko і Marton Dienes-а, бо о. Ник. Чопей заплатив.

В доказ того телеґрафував Paldy так: „Вчерашна статя неправдива, відкликую і протестую против єї використаня. Paldy".

Розуміємо причину телеґрами. Не туди дорога до Буди (Будапешту). Ту Mr. Marton Dienes вмішаний як менаджер орґану „America", і то на підставі листу до нас післаного, котрого зміст слідуючий:

„Mr. Paldy Karoly, New York.

Поважаний мій Пане!

Будьте ласкаві, дуже вас прошу, поїхати до Perth Amboy, днесь, де у о. Чопея буде більше гр. кат. сьвященників, напевно буде там молодший о. Чопей. Обговоріть, прошу, справу з ним, а з моєї сторони охотно стою на его услуги в тій справі.

New York, 7/9 1908.

Добрий вірний ваш W. Warm.

(т. е. Dienes M. кореспондент Pesti Hirlap)

(Оригінал того листу я готов кождого часу показати на желане. Paldy K.)

Коли дісталисьмо ті листи, булисьмо на реколекціях в монастирі Mt. Alvernia, Milvalle з другими сьвященниками, длятого та стата в попереднім числі не була поміщена. В понеділок сего тижня отримались мо від Ню-Йорского мадярского плебана Lajosa Kovatsca, сердечного приятеля о. Чопея, слідуючий лист: „Любимий мій Кольман! Я довідав ся, що якийсь панок іменем Paldy хоче помістити в твоїй газеті компромітуючу статю. Мене не обходить ціла та справа, но довідую ся, що Marton Dienes-а і газету „Pesti Hirlap" хочуть замішати, прото перестерігаю Тебе і Твій орган, не дайте ся зблазнити такому чоловікови як Paldy котрий можливо і Тебе пізнійше буде чернити. Dienes абсолютно не мішав ся ані не мішає в гр. кат. справи, ані ніколи не писав ні pro ні contra Ортиньского, тож найлїпше буде, як не будеш мішати Dienesа в ту справу, щобисьте дійсно не зробили собі з него ворога. Він має в Пешті цеї тепер великі вплииви, ти то добре знаєш, тож коли він случайно стане ся ворогом Ортиньского, то лиш шкодити буде міг і то не лиш в „Pesti Hirlap", але в більше газетах буде міг настроювати против Ортиньского. Будь ласкавий, любий мій Кальман, его імя цілком опустить, бо то все безпідставне циганство і він з найбільшим зачудованем довідав ся о тій плюгавій справі, в котру Paldy хотів его замішати лиш про те, аби при способности міг видурити 1 або 2 доль. і т. д.

New-York, 19/9 1908.

Твій любячий брат в Христі
Lajos.

З того всього слідує, що той о. Ник. Чопей і Мих. Яцкович, найголовнїйші подвижники в нагінці против епископа Ортиньского тогди, коли вже їх стараня і нагінка розбились о честь честного редактора Gezy D. Berka (хоч жид прим. ред.) і до того їх дияволського учинку „бизнесу" Юди не дав ся втягнути навіть такий Marton Dienes, що в старім краю ще в часі незаконного правительства провинив ся був підкупленем краевого посла, не хотіли вже заплатити нич Paldy-ови за посередництво і о. Чопей поручив Berko-ви Geza, котрий для кождого добродушний, виплатити $25 Paldy-ови, і можливо що Paldy був задоволений тими $25 в той час, як їх діставав, бо заслав опісля відкликуючий телеґрам, однак справа не може скінчити ся на тім. Або писав правду Paldy а тогди має право відобрати винагороду за свою статю або ні, а тогди обовязком є. о. Чопея і о. Яцковича вияснити ту справу, а дотично документів, о котрих говорить Paldy, що суть в посіданю Mr. Berka і в него самого як оригінальні письма, заявити, що они їх ніколи не писали. Треба отже раз покінчити з справою Ортиньского, щоби ми виділи і переконали ся, скілько правда в тій поголосці, що кревняки Фірцака лиш на то хотіли-б звабити крижовацкого (хор-

вацького) епископа Юлія Дрогобецкого з палати епископськ і на Угорщині до Америки, щоб він став орудієм в їх руках, в руках тих, що Годобая змоло ли, а тепер против Ортинського готові і з чортом злучити ся або щоб через тих сьвященників той старокраєвий порядний епископ на стілько був здискредитований, щоб ніколи не міг бути епископом в мункачівській дієцезії ані в першім ані в другім случаю.

Мункачівський епископський престол і американський гр. кат. епископський престол після гадки декотрих не для того установив Господь Бог, щоби благодать Духа сьвятаго покладала епископів, но лиш єдино для того, щоби на них засіли кревняки Фірцака або хоть деякий шваґер, бож се трохи за простацка і мерзька гра удавати перед Римом доброго до смерти католика, а перед народом представляти Рим як найбільшого ворога угорського гр. кат. народа. І власне в Америці кревняки Фірцака так бавлять ся. Найде ся межи ними то загорілий панславіст демаґоґ на панславістичних мітинґах (словацких — прим. ред.) то вирікає ся Риму, а перед делеґатом апостольським непоборимий вірник Риму, тільки не найде ся правдивий католик і мадярский патріот.

Того нема і ніколи в Америці не було!

Правда в Пешті гордять ся, що суть мадярскими сьвященниками, а ту сторонять від мадярских парохій як від діявола так, що межи ними не можна найти сьвященника для мадярскої парохії. В Америці не можна найти межи ними мадяра, а що більше, між ними одна часть і на то готова, щоб відречи ся офіціяльною присягою вірности мадярскій країні, від котрої з краю просить і жебрає тепер ніби як мадярський горожанин помочи против епископа Ортиньского, котрий впрочім не вимагає від них нич більше лиш мужеского і прадивого, нееґоістичного сьвященичого серця для тої гр. кат. св. віри, котрій підняли ся служити. — — Зобачимо!

Чи тоті кревняки Фірцака, що тут в Америці злучились з одним, в старім краю на 5 літ засудженим кримінальником і з Mort-ом Dienes-ом, на стілько суть сильні, щоби при помочи унгварского ексцеленції шваґра могли ту свавільно все діяти під плащиком христ. кат. св. віри, чи ні?

Єсли так Рим як і Будапешт увірить їм, тоді на часі серьозно призадуматись, чи варта одному безкорисно себе жертвуючому кат. сьвященникови посьвятити своє житє для Бога, кат. віри, своєї вітчини, і позістати на дальше мадярским сьвященником і римо кат. сьвященником, або чи не ліпше і славнійше звание бути робітником, поганячом, майнером, котрий коли говорить, не є змушений голосити такі слова і науки, котрі він уважав до тепер за сьвяті і божі, але рівночасно сьвятотацкими ногами доптати настоятелів, коли ходить о кревняків одного епископа!

Тепер отже час, щоби так в Римі, як і в Будапешті тій справі зробили конець.

Коли вже ніхто не має сьмілости ту справу до кінця провадити, тоді осьміляємо ся ми, що дотепер менше вартними уважали наше житє і наші інтереса, коли ходить о христ. кат. віру або нашу вітчину.

Той Рим, що не уступив ані Генрикови VIII і виступив против кровавої власти Гогенштавфів, не може і в тій хамелеоньскій справі бути иншим, як лиш правдивим наслідником того І. Христа, що не лиш видів голову св. Йоана Крестителя покотившую ся за правду, але і сам на дереві крестнім віддав житє своє за правду.

Послідна отже борба зачалась, і ми вийдемо з тої борби або мертві, або з прапором побіди будем ликувати над руїнами тої моральної гнили, до котрої загнало угорский гр. кат. народ менаджеретво тих, що ту в Америці з руского славного народу Ракочія зробили ненависних підданих угорской країни, і то під плащем гр. кат. св. віри, а котрий то нарід украшений і золочений є славними іменами Василя Поповича і Теодора Корятовича."

Марево европейської війни.

Малесеньке князївство Болгарія дала причину, що можливо ціла Европа кине ся на себе з оружем в руці. А се стало ся так: На підставі трактату берлінського Болгарія дістала свого князя, який однак мав бути васальом султана і мав платити йому річну данину. В наслідак однак слабости Туреччини сего ніколи не придержувано ся і князь болгарський поступав в дійсности як зовсім независимий пануючий. Оноді однак, коли турецький везир давав приняте для чужоземних дипльоматів, не запросив туди представителя Болгарії. Ся упімнула ся за сим, однак дістала від Туреччини відповідь, що Болгарія є князївство зависиме від Туреччини, отже не має права до тих відзначень, які належать ся лиш самостійним володарям. В наслідок сего посол болгарський виїхав з Константинополя. До сього прилучила ся ще друга справа. Туреччина вибудувала за свої гроші желізницю через Болгарію до Константинополя. Недавно вибухнув на тій желізниці ґенеральний страйк в наслідок чого Болгарія обсадила еї своїм війском. По скінченю страйку однак, на всякі домагання Туреччини звернути еї назад забрану желізницю, відповідала відмовно. Відносини напружили ся еще більше, коли то князь Фердинанд оголосив себе в місті Тирново независимим царем Болгарів. Туреччина звернула ся до держав з рішучим протестом, жадаючи від них, щоб сї привернули назад заґварантований берлїнським договором стан річий. Австрія користаючи з загального замішаня проголосила знов прилучене до своєї держави Босні і Герцеґовини, які то краї на підставі берлинського договору мала лиш взяти в тимчасову окупацію в цїли привернення там ладу і порядку. На тім договорі Австрія з'обовязала ся, що без відома і позволеня держав ніколи не прилучить сих країв до своєї держави. Поступок рабівничої політики Австрії погіршив і так уже напружені відносини на Балкані. Туреччина опять запротестувала і рішучо стала домагати ся скликаня нового конґресу. Проти прилученя Босні і Герцеґовини до Австрії запротестувала також і Сербія, однак Австрія еї протесту не приняла і взагалї заявила що на ніякий конґрес не згодить ся і забраних країв не віддасть. В Сербії се викликало страшне обуренє і народ пре цілою силою до війни. Рівнож і мала Чорногора заявила, що до послідної краплї крови буде бороти ся проти Австрії. Наслїдник престола сербський виголосив оноді публично огнисту промову взиваючи весь народ до війни з Австрією. Австрія відповіла не се мобілізацією своєї армії. Рівнож Анґлія вислала на турецькі води свою фльоту, Італія рівнож змобілізувала свою фльоту а за нею пішла Росія. Після послідних телеґрамів і Німеччина прийшла до висновку, що належить додержати умови, отжеж вона станула також поруч з Анґлією, Росією, Францією і Італією, які стремлять до того, щоб привернути на Балкані давнійший стан річий. Коли відносини не змінять ся, то Австії не полишить ся нич иньшого, як цофнути свою проклямацію прилучуючу Босню і Герцеґовіну або зірвати з цілою Европою. Що з тих двох річий наступить, не знати; — на всякий однак спосіб розвязка наступить дуже скоро і як задивлюють ся в Франції, може лиш наступити з оружем в руці ... А відвічальність за се впаде тільки на Франц Йосифа, на якого сиву голову — голову — після висказу анґлійських льондонських часописий — послідний вчинок паде чорною, ганьблячою плямою.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ „Р. Н. СОЮЗА".

Новинки.

КАЛЕНДАР.

Жовтень.

15	Ч.	Кипріяна свяч. Юст.
16	П.	Діонізія арх. Елеоп
17	С.	Єротея свяч. Верон
18	Н.	18. Харитини мч.
19	П.	† Томи апост.
20	В.	Сергія і Вакха мч.
21	С.	Пелагії і Тасії

— Дня 11-го с. м. заараняжували нюйорські кацапи в купі з царославними „віче", яке мало відбути ся під ч. 28 євня А, в Progress Hall. На вічу мало обговорити ся потребу нового царокнутославного вертепу на долинї міста Ню Йорк. Віче дальше мало відбути ся в справі не москалів, але галицьких-Українців, котрих однак на галю не пускали! Мали радити в нашій справі і для нашого „добра", але без нас! Щось дурнійшого і більше безличного хиба годі уявити собі. Московські батюшки так вірили в се, що їх справа є чиста та що мають за собою загал народу, що аж поставили під галею цїлу компанію поліції і детективів, правдоподібно також може і для маркантнійшого замаркованя, що царославна віра без помочи поліцейських не годна істнувати. Перед галею, на улици ждало до 1000 Русинів, які були вельми цікаві довідати ся від всяких Хотовицьких розумних арґументів про стійність їх віри, однак сї, видко не чуючи ся на силах та знаючи, що їх арґументи і докази і торби січки не вартують та нікого не годні переконати, воліли влїзти за поліцейські ковнїри, та ужити одинокого арґументу, яким послугують ся царокнутославні чорносотенці, то є палки, нагайки і кнута. Але і в середині, де були самі „избранные" також щось не дуже їм поталанило, бо за криками і галасом ніхто не годен був говорити, так що наконець і сама поліція побачила ся зневоленою розігнати чорносотенців на чотири сторони сьвіта. Вийшли патлаті матадори, та знова під охороною поліції, супровожені котячою музикою і окликами: ганьба почимчикували з поспусканими носами „домой"... О честь вам кацапські...

Богдан Мельник.

— Українське віче в Бруклинї під числом 66 North 7 Str. відбуде ся в суботу, дня 17-го с. м. заходом тов. Гайдамаки. На порядку дневнім справа засуду Мирослава Січиньского.

— В Stapleton, S. I. основало ся дня 11. окт. нове брацтво Р. Н Союза, сьв. Михаїла в присутности о. Н. Підгорецького, за старанєм п. Якова Дяка. Вписало ся на І. мітинґу 20 членів, і до 1. листопада буде приймати ся без вступного і до брацтва і до Р. Н. Союза. Вибрано слїдуючий уряд: Я. Дяк предс., О. Вонсович заст., Вас. Лазар секр., В. Яричевський заст., М. Каралюс кас., Н. Біляк заст., А. Лазор і Д. Драґунчук кострольори, І. Ґеба, О. Кузяньский надз. хорих, І. Яремишин дверник.

— Товариство сьпівацко-драматичне „Українська Муза" в Джерси Сити дає до відомости всім охочим і щирим Русинам-Українцям, як мужчинам так і жінкам в місті Jersey City, N. J., що принимає в члени дружини на кождій пробі, а то, в середу і пятницю. Хрунів безусловно не принимає ся. Товариство має на цїли плекати українського духа через даванє концертів і вистав драматичних і в сей спосіб боронити свій нарід від винародовлення.

Тому кличемо до Вас, Товариші і Товаришки: приходіть і записуйтесь до того Товариства, а піснею і штукою покажем, що ми живем і любим свою мову, свій народ.

За уряд: А. Ґела управитель, М. Келичава предс., Т. Яворский касієр, Т. Пацала секр.

— На львівськім університеті іменував міністер просьвіти нашого найздібнійшого ґеографа д-ра Стефана Рудницького приватним доцентом з українською викладовою мовою.

— Кровавий день у Львові. На день 14-го вересня з'орґанізувала львівська соціяльна-демокр. масову демонстрацію, в якій взяло участь поверх 10.000 людий, щоб підперти домаганє поступових партій в справі заведеня рівного, тайного і безпосереднього голсованя до галицького сойму. По зложеню справозданя послами: Дашинським і Вітиком, які ходили в делеґації до маршалка сойму і до поступових клюбів, двигнув ся похід під касу хорих де їх привитала поліція в крайно варварський спосіб. З добутими шаблями кинули ся поліціянти на безборонний нарід, рубаючи куди попало та не щадячи нікого. Поранених в більшій части в плечі числять загалом 24. Між ними є 74-лїтний старець та чимало жінок і дівчат. Про сю справу напишемо обширнійше в слїдуючім числї.

— Почаївська „прогулька" і — цебрики. Наші галицькі кацапи урядили недавно богомільну прогульку до Почаєва! Ну, і хлопи потягли ся. Але тут показала ся одна вельми характеристична і цікава річ: ото на всіх постоях сеї прогульки велено єї членам, поважним людям, старим господарям і господиням, їсти — по 7 до 8 разом — з старих, нечистих цебриків!! Члени прогульки доси не можуть отямити ся з обуреня!.. Прогульку вели кацапські „юноші", а вели так гарно, що один з них в лице дістав. Прогульку „гостила" Росія, та може собі поґратулювати: ще кілька таких прогульок, а селяни будуть з обридженєм згадувати Росію.

— Минулого тиждня обходив Пітсбурґ, Па., 150-лїтню річницю свойого основаня.

— Теодор Рузвельт мол. (син президента) надів на себе робітничу одіж і розпочав роботу в фабриці килимів в Ню Йорку.

— Як доносять з Гамбурґа, 10-го с. м. збили ся кораблї „Преторія" з Гамбурської лінії з кораблем „Ніппонія", який їхав у Швецію. Парохід „Ніппонія" затонув а разом з ним капітан корабля і 13 людий. Катастрофа наступила наслідком незвичайно густої мраки.

— Від часу війни російсько-японської, цілий сьвіт звернув увагу на сю до сего часу незнану державу. Японія використуючи заінтересованя їх, лагодить на рік 1912 всесьвітну виставу і сподіває ся, на той час великого числа звиджуючих.

— Що таке Сибір? Відповідь на се питанє можна знайти в збірнику „Сибирь", що отсе сьвіжо вийшов. В збірнику взяли участь такі знавці Сибіру, як Т. Потанін, професори Боґолєпов, Клеменц, Кавфман, Сєрошевский що пробув на засланю в Сибіри 30 років, та инші. „Російська державність — пише Вацлав Сєрошевський — зробила з Сибіру величезну „карательно-исправительную" справу, на яку пішли міліони гроший, ріки сльоз та море крови. Якби зібрати до купи весь стогін, викликаний сею спробою, то він би перекричав гомін бурі на океані". Сю спробу роблено сотки років. У сибірські тюрми садовили людий „ради вящщей казни" та „сугубой смерти". Сибірська тайґа, ліси, тюрми бачили такі страхітя, такі страданя, яких не зазнала ні одна країна. Самих смертних кар там уживало ся кілька сортів. Злодіїв і розбійників били батогами, а тоді вішали. Така сама кара була паліям. Жінок, які вбивали своїх чоловіків, живими закопувано в землю. Відступників від віри та єретиків палено на огни. Державних злочинців четвертовано, колесовано, на кіл настромлювано та голови їм відрубувано на площі. Фальшивникам відрубувано обидві ноги й ліву руку. Катованя були всїлякі: на „дибі" трясли, розпеченими кліщами рвали тіло, язики й вуха відрізували, ніздрі виривали, окропом обливали — то що. В сибірських тюрмах сиділи найзначнійші злочинці і тим то там така люта була їм кара. Злочинців садовили в „яму". Копали ту яму, обкладали їй боки деревом, зверху закладали товстими колодами і малісїньке віконечко тільки зоставляли. У те віконечко кидали вязням їжу. Таке розказували Сєрошевському старі Якути.

— Собача революція. До яких недотепностей доходить російська поліція в тровленю за революціонерами, сьвідчить гумористичний процес о „собачу революцію", який відбуваєть ся тепер в Пскові (Росія). Після донесеня місцевої преси справа представляєть ся ось так:

Коло школи аґрономії (управи землї) в Пскові блукало ся кількох бездомних псів, яких ученики кормили останками своєї поживи, головно куснями хліба. Таким милосерним опікуном псів був нікий ученик Рекет. Раз завважав він, що хтось забрав хліб призначений для собак. Тим обурений положив він на місци, де звичайно кормлено псів, карточку з написею: „Сей хто забрав псам хліб, заслуґує на смерть". Ся карточка дала місцевим орґанам безпеченства причину до розпочатя процесу о собачу революцію, а ученика Рекета держано в тюрмі аж до часу, доки не відкриють „спільників" цілого „товариства", яке займало ся кормленем псів. — Тепер одже розбирає сю „справу" суд в Пскові.

Розказують, що в 80-их рр. минулого столїтя подібний процес мав місце в однім місті полудневої Росії. Ґімназіяльні ученики злобили щура і зробили над ним формальну екзекуцію, себ-то щура повісили і прибили на шибеници таку напись: „Страчений за підземну діяльність". Ся напись була притокою, що державні власти завітрили в ґімназії революцію і розпочав ся процес. На розправі одначе переконано судіїв, що зміст написи сьвідчить як раз добре про „блаґонадьожність" учеників, бо ж вони повісили щура за підпольну, революційну роботу; ну, і учеників пустили на волю.

— Великий страйк на желізничій лінії Canadian Pacific скінчив ся. Заряд желізниці обіцяв приняти до праці усіх юністів але застеріг собі, що задержить також і тих скебів, які покажуть ся добрими робітниками. На се, щоб всіх скебів видалити з праці, як сего домагали ся юністи, заряд желізниці не хотів пристати, позаяк богато з них спроваджено аж з Европи і в разі видаленя ждала-б їх країна нужда. Взагалі страйк сей юністи програли.

NEW ALEXANDRIA, PA., бр. сьв. П. і П. від. 82. подає до загальної відомости, що 18-го жовтня с. р. відбуде ся мітінг з слїдуючим порядком:

1) Поясненє в справі розмету.

2) Видаленє членів ділаючих на шкоду „Союза".

3) Наложенє кар:

а) за неявленє ся один раз на мітінґ з причини легковаженя 50 цнт.

б) за неявленє ся дворазове $1.

в) за неявленє ся триразове наступає виключенє з братства.

Алекс. Кріль, предс.
Стефан Якімець, секр.
Франк Огрин кас.

Н162

СПРАВИ „СОЮЗА".

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.

Іх Преосвященство Стефан Сотер Ортинський, перший руський епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балоґ, 712 Carson Str. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Ґут. Кульчицький Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Андрей Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Ansonia, Conn.
Михайло Чеґін, Cleveland, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chesnut Str. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, Scranton, Pa.
Михайло Бабій, Chicago, Ill.

Директор друкарні:
о. П. Понятишин, 324 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

Редактор:
Ант. Цурковський, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головний орґанізатор:
Андрей Ґела, Box 76, Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Союз" — одинока руська народна організація в Америці.

Принимає членів від 1 року до 40 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разі смерти члена кляси „А" (після посмертне) $1000.00.

В разі смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" 400.00 дол.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" 200.00 дол.

Посмертне за діти від 15.00 до $300.00.

В разі утрати: а) обох очий ніг або рук $1000.00,

б) одної руки, ноги або ока $500.00.

Сли отець родини в шпиталі божевільних, Союз платить єго родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатися також до братства, яке належить до Союза.

Важне для П. П. Секретарів Р. Н. Союза.

Повідомляю раз на все, що всі гроші належачі до каси Р. Н. Союза, посилае ся так: на money-order-ах або чеках вписуе ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилае ся до Голов. Касієра, але враз з виказами до Голов. Секретаря. Головний секретар опісля висилає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловський,
Голов. Секретар.

Ч. 656. КВІТ $100.00

на сто долярів, котрі Юрий Русеняк отримав яко надзвичайну запомогу для себе по причині нев. слабости з Головної Каси Руского Нар. Союза в Америці. Brownsville, Pa. 5 Октобра 1908.

Юрий Русеняк.

Свідки:
Іван Чупра,
Михайл Бенчай.

Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 6.
Іван Петриско предс.,
Михайло Бенца секр.

Рух відділах Р. Н. Союза.

PRICEBURG, PA., бр. св. Вас. Вел. від. 19, подає до відомости, що в місяцях вересни, жовтни і падолисті буде приниматися до бр. за половину вступного. Мітинґи відбуваються в першу неділю по 15-ім в руській школі в Олифант, Па.

Ст. Сисак секр.

BUFFALO, N. Y. бр. св. Ів. Хрест. від. 15 подає до відомости, що буде принимати нових членів в падолисті від 18—25 літ без вступного, а від 25—35 літ за половину вступного. Усіх братів Русинів просить ся вступати до братства і прийти на наш мітинґ, який відбуде ся в суботу по девятім.

П. Лещишин.
К. Федак.
С. Воробель.

TAYLOR, PA. бр. св. о. Ник. від. 92 подає до відомости, що мітинґи відбувають ся в трету неділю по першім в гали John Chim. Неявивший ся на мітинґу член платить 50 цнт., а урядник $1.00 кари. Слідуючий мітинґ 18-го с. м.

Андр. Грім, секр.

LANCASTER, N. Y. бр. св. Вас. Вел. від. 87, подає до відомости всім членам, що на мітинґу дня 18-го жовтня будуть перечитані ново-уложені статути. Неявивший ся член заплатить 50 цнт. а урядник 1.00 дол. кари

С. Максимик пр.,
С. Кінь секр.

PORT JERWIS, N. Y. бр. св. Арх. Мих. від. 198 подає до відомости, що мітинґ відбуде ся 18-го с. м. о 7-ім год. вечером в гали під рим. катол. костелом Пр. Дів. М. в Ч. 50 на Ball ул. Член неявивший ся заплатить 50 цнт. кари.

Мих. Косонога.

ALLENTOWN, PA. бр. св. Мих. від. 147 подає до відомости що від тепер місячні мітинґи будуть відбувати ся в руській народній гали.

Ст. Паляниця скр.

PITTSBURG, PA. бр. св. Ів. Хрест. від. 96 подає до відомости так місцевим як і позамісцевим членам, що на мітинґу 25 жовтня с. р. кождий мусить ся явити, позаяк се є річний мітинґ і буде вибір нового уряду. Неявивший ся член заплатить 50 цнт., а урядник 1 дол. кари.

Ів. Пастирчак пр.
П. Лепак кас.
П. Стефанович скр.

ST LOUIS, MO. Тов. Ім. Богд. Хмельн. від. 179 подає до відомости, що піврічний мітинґ відбуде ся в неділю, дня 18. с. м. точно о 4 год. по пол. в церковній гали на Dolman і Hickory. Неявивший ся підлягають карі.

М. Петровський предс.,
В. Колодій секр.

BROWNSVILLE, PA. бр. св. П. і П. від. 6 подає до загальної відомости, що 25-го с. м. відбуде ся мітинґ. Кождий має явити ся і вирівнати свій довг, бо в противнім разі зістане виключений з брацтва і Р. Н. Союза.

Н. Петришко, предс.

NORTHAMPTON, PA. бр. Успен. Пр. Бог. від. 33. повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбуде ся 25-го жовтня с. р. Неявивший ся член або урядник заплатить $1.00 кари. Панів контрольорів просить ся прибути 17-го с. м. до галї і сконтролювати книги.

Г. Онущак пр.,
М. Чепеляк кас.,
Т. Кокоцкий секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

як пошукованя знакомих, оголошеня бесїд, представлень, сходин і т. п. друкуєм в „Свободі" по ціні одного цента від слова за оден раз. Гроші треба присилати наперед.

ГО! ГО! ГО! Третий Величезний Баль

устрою Тов. Молодечий Клюб Поступовий в Джерзи Сити, Ню Дж. дня 2-го Новембра, день перед виборами в Laffayette Hall, 381 Whitone Str.

Буфет у власнім заряді.
Пиво з первоврядного бровару.
Музика першої кляси.

В перервах відсьпіває Джерзи Ситский хор під дириґентурою п. А. Ґели кілька хороших руських пісень.

Початок о год. 7-мій вечером, баль протягне ся до 5-ої години рано.

Вступ на вечерок і баль 25 ц. На сей баль сердечно запрашаємо всіх честних Русинів і Русинок так з Джерзи Сити як Ню Йорку і околиці.

Балевий Комітет.

Брати кару Pacific Ave і висісти на Johnson Ave, там пару кроків на ліво Lafayette Hall, в котрій то гали наш Баль відбуде ся.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устрою Вр. св. Івана Кр., від. 121 в Trenton, N. J. в середу, 25 листопада 1908 в Anчака гали на S. Broad Str. Початок о годині 7 вечером. Вступ від особи 25 цнт. Добра музика і сьвіжі напитки. За добру забаву ручить Комітет Балевий. На сей Баль запрошує ся всіх охочих Русинів.

Стефан Врабель пред.,
Іван Паславский секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Сим запрашаємо всіх чесних людей з Філядельфії і з поблизьких околиць на Баль, котрий устрою Товариство „Любов" 45 від. Р. Н. Союза в суботу 24 октобра в Academy Hall, 523 S. 4-th Str. Початок о 7-ій вечер. Напитки і закуски найдобірнійші. Музика первоврядна. О численну участь просить Комітет

Ів. Кречковский, пред.,
С. Демків, кас.,
Н. Гром, секр.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

устрою бр. св. Івана Крестителя відд. 15. дня 2-го листопада с. р. під. ч. 434 Amherst Str. Buffalo, N. Y. Вступ від особи 35 і 25 цнт. За добру забаву ручить

КОМІТЕТ.

ДЯКО УЧИТЕЛЬ

Русин-Українець, знаючий ноти уміє учити дітей, з кваліфікаційними сьвідоцтвами глядає посади.

T. F. Wisniura
Front Ave. Spotkane, Wash.

ДРУКАРНЯ НА ПРОДАЖ.

праса друкарська і русько-українське письмо (12 і 8 пойнтове), англійський 10 пойнт. Черенки рівнож з мадярськими і словацькими акцентами. Інформацій уділяє:

M. N. Puchowski,
1004 Meade Ave.,
41—3 SCRANTON, PA.

ЧИТАЙТЕ ГАЗЕТУ „СВОБОДУ"!

Дещо із моїх вражінь в Філядельфії, Па.

(Докінчене з 3-ої сторони.)

се забава, що аж ой, йой!

— Гм? Щож би знова була се за забава, при котрій булоб аж ой й ой... Старого воробця на полову не здуриш.

— Ну, як? Поспитав пелехатий ангеличок, закуривши без жадних шкрупулів папіроску.

Ф-і-і-і! а се знова що за історія? Ще мені тут того бракувало!...

Ноги на плечі, і драла з відсїля голубчику, бо тут чимсь невеселим пахне... подумав я знова тим більше еще, що пелехате неецько якесь djaboli вертить ся чомусь на кріслі, неначеб його на розжарених вуглях посадив.

Отер я піт з чуба.

Не оглядаючи ся ноги на плечі і почав я з цїлої сили втікати, опісля почав у сліпу безодню летїти, падати, розпучливо рукама і ногами вимахувати, і... отворив очи.

Я лежав на ліжку, а мій Ґоліоцький товариш будив мене, щоб вставати, бо час вже на збори...

Отже був то сон.

Що за бісівський сон! подумав я собі клапаючи з переляку зубами... Боґ по карав із подібними снами!

Розуміеть ся, що такі сни нікому мабуть не на правилиб гумору, тим більше еще підчас конвенції „Р. Н. Союза."

Тому на пару день ходив я потикаючи ся по Філядельфії неначе мошків кінь. Аж наконець п. п. Старшина „Р. Н. Союза" забрали мене з собою, тай вивезли на найвисшу вежу у Філядельфії, щоб, як казали, поцілувати в пяту якогось там американського Франкліна, чи як там, а котро го горді Філядельфійці поставили на самому вершку.

Господи! Була ж то їзда „еливейтром" у гору й гору, так, що почав я уже побоюватись, щоб мимохід не витолочити лєбом якому сьвятому у небі вікна.

Алеж то височінь! Бувай здоров тут-земний сьвіте, най на земли дудки живуть а не я, коли уже тут діставсь... подумав я собі у души, як вивезли нас на саміський вершок.

— Високо, ге?

„А може маєш охоту джомпнути в відсїля у діл? Поспитав мене провідник, котрий вивіз нас на сю височену вежу.

А джомпалоб матері твоїй! поганине якийсь, погадав я на подібну пропозицію Філядельфійчика.

Ще мені чого бракувало!. Думаєш, поганине якийсь, що дурний скакати, а опісля в мішку хиба везти кости домів? Шкіра ще в воздусі трісцулаб. Та щоб мені потом жінка сказала?

Нарешті звезли нас на діл, звідки поїхалисьмо якимсь попихайлом до славного філядельфійського „парку", де в музею, біля ста рих, індийських якихсь цимбалів, воскового Джапана, котрий підпивши собі танцював як єго мати вродила свій улюблений танець „гучі кучі", поможи образами зауважав я твір якогось „Jewi" представляючий, нагісенькy жидівську красуню...

На останку, по над маленьким потічком, у „парку" три, чи чотири живісь... алок..., котрі грілись до сонця на траві...

Щ правда, то не тілько славна Старшина „Р. Н. Союза", алей провідник, котрий опроваджував нас по городі, запевняли мене, що се не були жадні русалки, але от, звичайні собі філядельфійські Miss-ес котрі не маючи нічо більше до діла, приїжджають до парку ловити латвовірних молодців.

Михайло Беля.

Просьба.

Від о. Лавришина одержалисьмо отсю просьбу, яку поміщаємо без ніяких змін.

Всечестнѣйшіи Отцы Дух. и всѣ братя Русины!

Осмѣляюся удатися до всѣхъ Васъ съ просьбою, въ интересѣ одного нашого брата Русина, который на смерть осужденный судомъ въ New Brunswick, N. J. и тутъ въ Trenton, N. J. въ штатной вязницѣ — въ послѣдномъ тыждни сего мѣсяця мае жатемъ заплатити за свою провину.

Имя его: Павелъ Германъ родомъ изъ Ростока повѣта Добромиль — Галичина — 26 лѣтный, 2 лѣта есть ту въ Америкѣ мае жену и одну малу дѣтинку.

Концемъ мѣсяця Юнія, въ домѣ шваґра осужденного были крестины, где присутные по стародавному обычаю забавляли ся еще и другій день. Пріишовъ тамъ и Николай Мелникъ съ своима бурдинґерами, и чепился до Павла Германа что сей недав Мелнику на смерть побити его доньку, и ходивъ Николай Мелникъ Павла Германа при две рохъ яко той хотѣвъ утѣкати и вачавъ одновъ рукою душити его за горло а друговъ пастукомъ бивъ голову и тварь — а двоме бурдинґере Мелниковы притисли его до стѣны. Коли Павелъ Германъ уже ни кричати о помочь ни дыхати моглъ, боячися о свое жите лѣвою рукою посягъ до кешенѣ и отворный ножикъ вынялъ и съ нимъ хотѣлъ боронити себе — то махнулъ малымъ ножикомъ такъ несчастливо, что пробилъ черево Николаю Мелникъ. Посемъ полиція забрала Павла Германа до вязницѣ, а Николая Мелника одвезли до дому а по 2 дни взяли до шпиталю где на 8 ый день операціи зробили, по которой онъ на другій день умеръ.

Павла Германа судили 15-го Сентября, но понеже онъ громей немалъ и ни кто о немъ нестарался, то и не поѣднавъ собѣ адвоката только кортъ назначивъ ему адвоката, который такъ недбало проводивъ цѣлу справу, что ани свѣдковъ всѣхъ невислухали и только словенского тлумача дали до розправы. которого ни судейоѣ ни свѣдки не могли розумѣти, и такъ сталося, что Павла Германа осудили на смерть, на найбольшу кару.

Вину Павла Германа не хочу заступати альбо попохваляти. Онъ виненъ, але якъ обстоятельства показуютъ, не заслуживъ кару смерти. Я явся той справи нашего брата; хочу его отъ кары смертной освободити — хочу захранити житя одного русина, мужа молодой супруги и отца одной дѣтины — Одинъ изъ найлутшихъ адвокатовъ въ Trenton, N. J. занявся сею справою. Но якъ знаете Всеч. О. Духовнѣ и всѣ Почт. братя Русины — така справа пожадае богато труду и грошей. Я съ моей стороны сфѣрую свой трудъ въ той справѣ а Васъ Всеч. Отцы і Почт. братя Русины сердечно прошу наволъте своими жертвами помочи быти въ сей справѣ — нещастному нашому брату Павлови Германъ. Васъ Всеч. Отцы прошу наволъте на тую цѣль въ церкви коллекту зробити, а Васъ Почт. братя прошу сфѣрувъте на уратоване житя нашого брата, уратуйте житя мужа для жены, уратуйте житя отца для дѣтины. Маю надѣю что ежели цѣлкомъ не буде увольненый то бодай буде его кара змѣнена на пару лѣтну вязницю. — Прошу всѣ жертвы офѣры заслати на мою адресу въ своемъ часѣ, а буду поквѣтовати присланые офѣры въ газетахъ и о резултатѣ повѣдомлю всю публику.

Съ щиросердечнымъ братерскимъ поздоровленіемъ остаюсь въ Trenton, N. J., 5-го Октобря 1908.

О. Корнилій Лавришинъ
Гр.-кат. рускій духовникъ.
210 Grand Street.

Поміщаючи отсю просьбу о. Лавришина ми в імени нещасного Павла Германа прилучаємо ся рівнож до ньої і як найгорячійше поручаємо єї нашим Всеч. отцям як і рускому загалови.

Нехай на нас не впаде пятно, що далисьмо убити невинного нашого брата.

Редакция.

МАРІЯ ҐЕРЦ

дипльомована акушерка (повитуха)

говорить всіми славянськими мовами, тому просить Русинів, щоб удавали ся до неї 218 Grand Str. (поміж Henderson і Grove ул.)

Jersey City, N. J. 3-6

СІЧИНЬСКИЙ!

Кождий Русин повинен від нинішньої хвилю писати до Галичини тілько на картках і паперах листових з портретом М. Січиньского.

Тузин по 25 цнт.

Дістати можна присилаючи марки тілько у

А. Бучак
252 Broome Str.
New York, N. Y. 6-6

Справоздане касове

„Рус. Нар. Союза" за місяць Серпень 1908 р.

Від.	Місцевість	$	ц.
1	Shamokin, Pa.	361	30
2	Mont Carmel, Pa.	72	50
3	Olyphant, Pa.	285	15
4	Jersey City, N. J.	110	30
5	Mt. Carmel, Pa.	93	75
6	Brownsville, Pa.	116	25
7	McAdoo, Pa.	187	25
8	Elmira, N. Y.	54	45
9	St. Clair, Pa.	80	00
10	Ansonia, Conn.	114	20
11	Waterbury, Conn.	33	75
12	Yonkers, N. Y.	96	95
13	Troy, N. Y.	36	95
14	St. Louis, Mo.	111	90
15	Buffalo, N. Y.	41	25
16	Lansford, Pa.	269	35
17	West Pawlet, Vt.	26	25
18	Seymour Conn.	37	85
19	Priceburg, Pa.	98	40
20	Jessup, Pa.	80	30
21	Mayfield, Pa.	18	75
22	Manown, Pa.	3	75
23	Homestead, Pa.	55	15
24	Shamokin, Pa.	24	45
25	Trauger, Pa.	64	60
26	Belle Vernon, Pa.	48	75
27	Glen Lyon, Pa.	66	15
28	Mahanoy Plane, Pa.	172	25
29	Rhone, Pa.	36	95
30	Breslau, Pa.	109	35
31	Eleanor, Pa.	48	75
32	Trauger, Pa.	61	25
33	Northampton, Pa	245	17
34	Old Forge, Pa.	22	50
35	Whitney, Pa.	46	25
36	Scottdale, Pa.	45	00
37	Chisholm, Minn.	51	25
38	Auburn, N. Y.	98	13
39	Syracuse, N. Y.	66	14
40	Scranton, Pa.	159	75
41	Westmoreland, Pa.	53	50
42	Passaic, N. J.	79	45
43	Simpson, Pa.	42	50
44	Mt. Carmel, Pa.	15	69
45	Philadelphia, Pa.	48	45
46	Plymouth, Pa.	212	20
47	Ambridge, Pa.	73	45
48	McKeesport, Pa.	147	00
49	Powhatan, W.Va.	20	25
50	Desloge, Mo.	14	45
51	Yatesboro, Pa.	44	95
52	Holyoke, Mass.	62	70
53	Pittsburg, Pa.	285	25
54	Terryville, Conn.	16	55
55	Carnegie, Pa.	107	10
56	Allegheny Pa.	45	70
57	Cohoes, N. Y.	33	10
58	Ramey, Pa.	160	09
59	Leinsering, Pa.	52	00
60	Baltimore, Md.		
61	Dunlo, Pa.	93	00
62	Monessen, Pa.	90	70
63	Ford City, Pa.	98	30
64	Gradatim, Pa.	7	50
65	Elizabeth, N. J.	75	85
66	New York, N. Y.	45	45
67	Butler, Pa.	173	95
68	Ansonia, Conn.	19	80
69	New York, N. Y.	40	80
70	Jersey City, N. J.	84	30
71	FranklinFurnace, N. J.	25	60
72	Alden Sta., Pa.	70	00
73	Providence, R. I.	12	65
74	Granville, N. Y.	22	50
75	Mt. Carmel, Pa.	33	75
76	Newark, N. J.	31	64
77	Yorkville, O.	22	50
78	Minersville, Pa.	218	01
79	Meyersdale, Pa.	29	20
80	Pleasant Valley, Pa.	74	30
81	Baltimore, Md,	34	00
82	New Alexandria, Pa.		
83	Carnegie, Pa.	12	40
84	Canonsburg, Pa.	64	10
85	Hazleton, Pa.	191	90
86	Olyphant, Pa.	71	37
87	Dancaster, N. Y.	21	95
88	Cross Fork, Pa.	14	60
89	Simpson, Pa.	21	25
90	Centralia, Pa.	29	70
91	McKees Rocks, Pa.	62	85
92	Taylor, Pa.	132	80
93	Newburgh, O.	22	50
94	New Britain, Pa.	58	69
95	Beavers Meadows Pa.	70	20
96	Pittsburg, Pa.	81	59
97	Marion Heights, Pa.	13	20
98	Shenandoah, Pa.	38	90
99	Wilkes Barre Pa.	107	35
100	McKeesport, Pa.	23	50
101	Canonsburg, Pa.	7	00
102	Cleveland, O.	94	65
103	Export, Pa.	20	00
104	Perth Amboy, N. J.	241	95
106	Chicago, Ill.	82	10
107	Sayre, Pa.	58	80
108	New York, N. Y.	84	40
109	Ellswoth, Pa.	39	80
110	Leetsdale, Pa.	31	25
111	Allegheny, Pa.	17	00
112	Newark, N. J.	14	20
113	New Florence, Pa.	37	50
114	Dunmore, Pa.	62	50
115	New Philadelphia Pa.	38	75
116	Chisholm, Minn.	17	10
117	New York, N. Y.	37	81
118	Pittsburg, Pa.	11	70
119	Latrobe, Pa.	40	00
120	Spangler, Pa.	66	20
121	Trenton, N. J.	189	09
122	Trenton, N. J.	53	00
123	Scranton, Pa.	193	90
124	Ormrod, Pa.	49	52
125	Laquin, Pa.	15	80
126	Beaver Dale, Pa.	37	50
127	Buffalo, N. Y.	17	50
128	Lorain, O.	16	25
129	Sykesville, Pa.	64	27
130	Pittsburg, Pa.	26	15
131	Buffalo, N. Y.	20	00
132	McKeesport, Pa.	43	55
133	Newark, N. J.	11	85
134	Ernest, Pa.	42	50
135	Smoke Run, Pa.	121	25
136	Carnegie, Pa.	34	45
137	West Seneca, NY.	11	25
138	Philadelphia, Pa.	9	70
139	Oil City, Pa.	31	25
140	Youngstown, O.	49	10
141	Little Falls, N. Y.	18	79
142	Elisabeth, N. J.	36	97
143	Windber, Pa.	53	85
144	New York, N. Y.	35	55
145	Altoona, Pa.	27	50
146	McKees Rocks, Pa.	20	75
147	Allentown, Pa.	30	39
148	California, Pa.	30	70
149	West Seneca N. Y.	19	00
150	Irwona, Pa.	20	00
151	Allentown, Pa.	9	80
152	Homestead, Pa.	47	50
153	Berwick, Pa.	21	24
154	Dunmore, Pa.	43	50
155	Perth Amboy, N. J.	22	00
156	Chattaroy W. Va.	7	50
157	Donora, Pa.	47	97
158	New Kensington, Pa.	38	90
159	Herkimer, N. Y.	27	65
160	Jamaica, N. Y.	27	40
161	Tower City, Pa.	24	85
162	Scranton, Pa.	16	15
163	Edmonton, Alta., Can.	24	95
164	North Hadley, Mass.	21	10
165	Chicago, Ill.	30	35
166	Barnesboro, Pa.	61	14
167	Cumbola, Pa.	23	70
168	Perth Amboy, N. J.	22	95
169	Scranton, Pa.	35	70
170	Chauncey, Pa.	23	95
171	Pittsburg, Pa.	8	65
172	Saltsburg, Pa.	15	50
173	Cleveland, O.	27	45
174	Oxford Furnace, N. J.	34	92
175	Detroit, Mich.	13	10
176	New Burgh, N. Y.	12	50
177	Vergeville, Alta., Can.	7	50
178	Manchester, N. H.	9	50
179	St. Louis, Mo.	39	75
180	Scarbo, W. Va.	15	00
181	Michel B. C.	21	25
182	Dixonville, Pa.	17	80
183	Sunderland Mass.	28	70
184	Whiting, Ind.	44	34
185	Hazleton, Pa.	50	00
186	McAdoo, Pa.	47	90
187	Ford City, Pa.	21	75
188	Ginter, Pa.	27	25
189	South Fork, Pa.	32	65
190	Newark, N. J.	67	85
191	Troy, N. Y.	90	45
192	Herkimer, N. Y.	44	55
193	Red Star. W. Va.	26	50
194	Minneapolis, Min.	38	63
195	Peckskill, N. Y.	31	85
196	Whiting, Ind.	58	14
197	Swoyers, Pa.	40	80
198	Port Jerwis, N. Y.	74	80
199	Whiting, Ind.	23	94
200	Indian Orchard, Mass.	20	00
201	Whippany, N. J.	29	80
202	Auburn, N. Y.	41	05

Прихід за серпень с. р. е............		12.185.28
З того розмет за Серпень	10.798.55	
За вступ. грам., відзн. і т. д.	776·73	
До розмету за Липень	10.00	
Звернені назад до каси дві невиплач. асиґнати на суму	600.00	
Разом		12.185 28

РОЗХІД.

Посмертне по бл. п.:

Ґостилї Фльорку Нортгемптон, Па.	1000.00
Пасбані Івані, Плимавт, Па.	1000.00
Барвіньчак Івані, Майнерсвіль, Па.	1000.00
Бабіш Михайлї, Франклін Форніс, Н. Дж.	505.00
Форґач Івані Гомстеад, Па.	400.00
Енцї Аннї Мт. Кармел, Па.	400.00

Запомога для

Др. Івана Франка Галичина (з фонд. нар.)	200.00
Кирпана Осафата, Белл Вермон, Па.	200.00
Гната Демко, Олифант, Па.	200.00
Яцевича Алексія, Мт. Кармел, Па.	200.00
Білецкого Михайла Джерзи Сити, Н. Дж.	100.00
Хопяка Федора, Майнерсвіл, Па.	100.00
Терпеливець Николи Ню Йорк, Н. Й.	100.00

Сирітська часть по бл. п.

Кіляр Олексї, Пітсбурґ, Па.	181.50
Падухович Семанї, Шамокін, Па.	336.00
Платня Голов. Урядників Р. Н. С.	190.00
Орґан Р. Н. Союза	890.40
Бонди Гол. Кас. і менадж. Свободи	98.34
Адміністрація Р. Н. Союза	149.42
За друки для Р. Н. Союза	140 45
За відзнаки Р. Н. Союза	575.00
Анґлїйський typewritter	55.00
Нагорода Орґанізаторів по конець вересня	194.40
Разом розхід за Серпень с. р. есть	8.215.51

Зіставлене:

Прихід за Серпень с. р. есть	12.185.28
Готівка з кінцем Липня с. р. була	28.813.58
Весь прихід есть	40.998.86
Розхід за Серпень есть	8.215.51
Готівка з кінцем Серпня есть	32.783.35
З того Сирітский Фонд виносить	22.880.03
Резервовий Фонд	1.131.77
Народний Фонд	1.723.48
Бідних Фонд	2.003.48
Розпорядимий Фонд	5 044.62
Разом	32.783.35

Дм. Капітула, гол. предсід.
А. Шаршонь, гол. касієр. *С. Ядловский, гол. секр.*

Сатира на российську господарку.

„Петерб. Вѣдомости" подають слідуючу, їдку сатиру на российські відносини і ґаздівство.

Цїсар Николай I. е вельми невдоволений, що Кавказ приносить вічно недобір і тому припоручив державній Думі винайти средства, які би запобігли сьому злу. Сего дня цар був дуже в злім гуморі і тому то державні достойники трепетали, а боячи ся розгнівити своїми радами, мовчали вперто неначе набрали води у рот. Наконець один з присутних, старий ґенерал зібрав ся на відвагу і сказав:

Після моеї гадки найлутше було-б віддати Кавказ на сто літ в аренду пред приемчивим і опитним чужинцям; і так віддати на 33 літ нїмцям, щоб завели там ґаздівство рільне і молочарство; на дальших 33 літ Анґлїйцям, які заведуть знова торговлю і промисл; наконець на 33 літ Італїйцям, щоб ті розбудили заміловане до штук і наук. І тоді Кавказ стане ся дільницею, яка під кождим взглядом буде приносити державі користи.

Цар, який любить у всім точність сказав:

— Гаразд кажеш: на 33 літ Нїмцям, 33 Анґлїйцям, 33 Італїйцям. Отже се разом робить 99 літ, а ти з початку сказав, щоб віддати в аренду на 100 літ. Отже хто мае рядити Кавказом сей один рік?

— На сей оден рік звелїть Ваше Величество заіменувати там российського ґенерал ґубернатора а він в однім році потрафить зіпсувати усе то, що чужинцї направлять за 99 літ — відказав не заікуючи ся старий ґенерал. —

Сей проект — додае „Нов. Время" уже днесь е переведений в жите: натуральні богацтва Кавказу суть в руках чужоземців, та що вони доброго для краю зроблять, то российский ґенерал ґубернатор сейчас знищить. —

Так задивляють ся на господарку российського уряду такой самі Росіяни. Але се не перешкаджае у сяким чорносотенним „Свѣтам" і „Поступам" верзти і туманити нарід „российським раем". —

Справоздане касове

Руск. Молод. Союза за місяць Серпень 1908 р.

Від	Місцевість	$	с
1	Shamokin, Pa.	8	90
2	Mt. Carmel, Pa.		50
3	Olyphant, Pa.	7	75
4	Jersey City, N. J.	3	55
5	Mt. Carmel, Pa.	1	75
7	McAdoo, Pa.	5	70
8	Elmira, N. Y.	7	15
9	St. Clair, Pa.	4	55
10	Ansonia, Conn.	5	75
11	Vaterbury Conn.	2	00
12	Troy, N. Y.	1	50
14	St. Louis, Mo.	4	75
16	Lansford, Pa.	9	00
18	Seymour, Conn.	2	85
19	Priceburg, Pa.	9	50
20	Jessup, Pa.	3	00
21	Mayfield, Pa.	1	50
24	Shamokin, Pa.		47
25	Trauger, Pa.		75
26	Belle Vernon, Pa.		50
27	Glen Lyon, Pa.	6	65
28	Mahanoy Plane, Pa.	3	25
29	Rhone, Pa.	4	75
30	Breslau, Pa.	5	00
33	NorthamptonPa	25	89
35	Whitney, Pa.		75
36	Scottdale, Pa.	3	60
37	Chisholm, Minn.	4	05
38	Auburn, N. Y.	3	05
39	Syracuse, N. Y.	1	50
40	Scranton, Pa.	5	25
42	Passaic, N. J.	12	35
43	Simpson, Pa.	2	50
45	Philadelphia, Pa	1	75
46	Plymouth, Pa.	9	02
47	Ambridge, Pa.	1	75
48	McKeesport, Pa.	2	25
53	Pittsburg, Pa.	10	25
55	Carnegie, Pa.	3	00
56	Allegheny, Pa.		75
58	Ramey, Pa.	3	55
59	Leinsenring, Pa.	1	50
61	Dunlo, Pa.		50
62	Monessen, Pa.	5	80
63	Ford City, Pa.	1	50
65	Elizabeth, N. J.	2	00
66	New York, N. Y.		75
67	Butler, Pa.	2	25
68	Ansonia, Conn.	1	55
69	New York, N. Y.		50
70	Jersey City, N. J.	1	90
71	Franlin Furnace, N. J.		39
72	Alden Sta, Pa.	5	70
73	Providence, P. I.		75
78	Minersville, Pa.	1	00
81	Baltimore, M. D.	2	25
83	Carnegie, Pa.		75
85	Hazleton, Pa.	4	50
86	Olyphant, Pa.		75
87	Lancaster, N. Y.	2	65
88	Cross Fork, Pa.		75
91	McKeesRocks Pa		25
94	NewBritain Conn		25
96	Pittsburg, Pa.	3	75
97	Marion Heights, Pa.		67
98	Shenandoah, Pa.	2	00
99	WilkesBarre, Pa.	1	25
104	Perth Amboy, N. J.	7	25
107	Sayre, Pa.	2	25
108	New York, N. Y.	1	14
109	Ellsworth, Pa.		25
112	Newark, N. J.		25
117	New York, N. Y.		25
120	Spangler, Pa.	2	25
121	Trenton, N. J.	18	30
123	Scranton, Pa.		75
126	Beaverdale, Pa.	1	00
127	Buffalo, N. Y.		25
128	Lorain, O.	1	00
129	Sykesville, Pa.		50
130	Pittsburg, Pa.		50
132	McKeesport, Pa.	3	75
133	Newark, N. J.		30
136	Carnegie, Pa.		50
140	Yongstown, O.		75
144	New York, N. Y.	3	25
147	Alentown, Pa.	1	75
156	Chattaroy, W.Va		50
157	Donora, Pa.	1	00
169	Scranton, Pa.		25

Прихід за серпень с. р. е	284.23
Готівка з кінцем липеня с. р. була..................	1.769.38
Разом прихід есть	2.053.61

H163

Розхід.

Посм. по бл. п. Юлї Хованець	15.00
Марії Ґаганич	18.00
Платня секретарів	10.00
Разом розхід за серпень	43.00

Зіставлене.

Прихід за серпень есть	2.053.61
Розхід за серпень	43.00
Готівка з кінцем серпня с. р. есть	2.010.61

Дм. Капітула, предс.
С. Ядловский, секр.
А. Шаршонь, касієр.

Найбогатші люди на сьвітї.

Один американський статистик зіставив спис сто найбогатших людий на сьвітї. Сю статистику вправдї годї уважати за цілком докладну вже з того самого взгляду — що ніякий міліардер не хоче отверто сказати скільки він мае маетку. Крім сего богачі спекулюючи що хвиля або вискують або тратять по пару „мізерних" міліонів, але все такой ся ліста, на чолї якої, як найбільший богач на сьвітї стоїть Ракефеллер і полуднево-африканські міліонери Байт і Робінзон не е безінтересна. З ньої довідуемо ся, що зі сотки найбільших капіталістів 51 припадае на Злучені Держави і полудневу Америку, 12 на Анґлію, 6 на Росію, 6 на Австрію і 6 на Німеччину. Статистика займае ся лиш такими міліонерами які найменче мають 20 міліонів долярів (або 40 міл. рублів, 80 міл. марок, 100 міл. корон і т. д.) Маеток сих сто людий взятий загалом представляе вартість 8 міліярдів долярів. Богачі старого краю суть переважно властителями дібр і свое майно унаслідили по батьках; в Америці противно: переважна часть маетків е здобута власною працею. З числа 51 амер. міліярдерів здобули свое майно: 14 як банкери, 7 на желїзницях, 7 на нафтї, 3 через заложене часописий, 2 через торговлю землею, 2 на копальнях міди а по 1 на броварах, тютюнї та різництві.

Хто есть найспосібнійший на Уряд?

Чому Вілліам Тафт бувби найідеальнійшим Президентом?

Наколи наші краяне зрозуміють, що се есть їх повинностию голосувати на кандидатів на визначний уряд, то заким що переходять кваліфікації того чоловіка, на котрого мають віддати свої голоси. В листопаді сего року будуть голосувати на кандидатів на визначний Уряд в краю, се е на Президента. Републиканції поставили Вм Г. Тафта, демократи поставили Вм. І. Брайна. Наші краяне, як також всї другі голосуючі мусять рішити, котрий з них есть способнійшим на сей уряд.

Тут подаемо їх рекорд.

Пан Брайн був конґресменом, однак не займав ніякого правничого уряду, і ніколи не мав визначного уряду державного.

Пана Тафта батько, був міністром справедливости і міністром війни за президента Ґрента. Пан Тафт, був витаючим і бесідником кляси в своїй ґімназії і одержав найбільші почести в правничій школї в Цінцінаті. Він був колектором Домашнього Податку, як також Асистентом Повітового Прокуратора. Він був Судією Висшого Суду в Огайо. Він був Ґенеральним Прокурором Сполучених Держав. Він був окружним Судією Сполучених Держав в Огайо. Він був президентом Філіпінської Комісії Сполучаних Держав. Він був цивільним Ґовернером філіпінських Островів. Він був Міністром війни під Президентом Рузвельтом. Він був головою Інспектуючого Комітету Панамського Каналу. Він був провізоричним Ґовернером Куби. Він інспектував Порто Ріко, отворив Манїльський Конґрес, і зробив богато других визначних річей для краю.

Після того ми хочемо спитати ся наших читателїв в одну квестію. Чи Ви хочете за Президента Сполучених Держав, чоловіка як Брайн, котрий немав ніякої практики, чи чоловіка такого як Тафт, котрий має двайцять вісім літню практику в службі свого краю і своїх людей?

Від Редакції: Поміщаючи сей адвертайзмент редакція не бере на себе ані не вкладає на нікого жадних з'обовязань.

Читайте!

На підставі ухвали Конвенції „Союза“, кожде братство приналежне до „Союза“, повинно мати отсї книжки:

1) Книжку членів (Іменослов).

2) Книжку місячних складок.

3) Книжку касову і протоколову.

На сї книжке повинно кожде братство заслати 5 долярів до каси „Союза“

УБЕЗПЕЧЕНЄ НА СТАРІСТЬ У ШВАЙЦАРІЇ

Швайцарські кантони, один по другім, зачинають займати ся питанем введеня убезпеченя на старість і на випадок нездібности до праці. В тій цїли відбувають ся конференції кантональних правительств, на яких одноголосно ухвалюеть ся резолюцію за введенем убезпеченя в дорозї кантонального законодавства, не чекаючи на постановленя союзного правительства. — Засадою убезпеченя має бути взаемність між поодинокими кантонами, зібране більшого резервового фонду, ризтгневе убезпеченя на робітників без ріжниці пола, з допущенем добровільного убезпеченя ся людий, не обовязаних до примусового убезпеченя. Пенсія має виносити 300 франків річно і то від 65 року житя.

ЯК НАВЧИЛИ СЯ ЛЮДИ КУРИТИ ЛЮЛЬКУ?

(Народня леґенда).

Як умерла чортова мати, то тодї чорт посадив на єї гробі зіле і научив людий його терти. Він, бачте хотів, щоб люди нюхали і пчихаючи, заедно згадували чортову матїр. Побачив се апостол Петро і дуже тим вгнївив ся. Подумавши, він скинув з неба на землю люльку, аби люди те зіляя не нюхали, а курили, а курячи спльовували на чортову матїр. І так люди навчили ся люльку курити.

Книжки

які можна дістати в складі книжок „Свободи“:

Америка ... 15 ц
Ангел та пустельник і т. і ... 15 ц.
Біблія велика ... 2 дол.
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся ... 15 ц.
В Старім і Новім краю ... 25 ц.
Гріхи міліонерів і т. п. С. 7 ... 15 ц.
Дещо з історії. православної місії в Америці ... 10 ц.
Дещо про зьвірята ... 30 ц.
Дві левади і т. п. С. 5. ... 15 ц
Дорога любови, то Божа дорога. С. 6 ... 15 ц.
Еміґрант ... 15 ц.
Жовнір ... 10 ц
Журавлї ... 10 ц.
Житє Ісуса Христа ... 1.50 дол.
Житє зарібки, орґанізації і т. п. в Спол. Державах ... 15 ц.
Земельне питан ... 15 ц.
Зуб за зуб ... 10 ц.
Історія Руси з образками ... 10 ц
Капітал і праця ... 15 ц.
Книжка Рахункова ... 50 ц.
Казки про Жидів ... 15 ц
Марія ... 10 ц.
Многострадальний народ, огляд історії українського народу ... 20 ц.
Навернений Ґрішник ... 20 ц
Народний рух австро-угорсдких Русинів ... 15 ц
Новий Завіт ... 2 дол.
Образки і загадки ... 10 ц
Оповіданя ... 15 ц
Оповід. про заздрих богів ... 10 ц
Про відступників від рос. православія ... 10 ц.
Про нутро землї ... 25 ц.
Підземні скарби ... 25 ц
Покуса ... 10 ц
Псалтир ... 1 дол
Релігійні віруваня старинних народів ... 20 ц
Розмова Поляка з Русином 10 ц
Смерть ... 10 ц
Стародавні казки та оповіданя ... 15 ц
Степові люде ... 15 ц
Страйк ... 20 ц
Стріляй на смерть, робітнича драма ... 15 ц
Товариска ворожка ... 15 ц
Унія в Америці ... 20 ц
Хто з чого жиє ... 15 ц
Які то є люди на землї, з 20 образками ... 50 ц
Як мужик ходив до царя правди шукати ... 15 ц.
Через кордон ... 15 ц.
Якої нам треба науки ... 5 ц
Руско-анґлійский тлумач ... 60 ц
Польско-анґлійский тлумач 60 ц
Коляди ... 15 ц

Молитвенники в красній оправі.
Бог Надежда моя ... 2.50 дол
Хліб Души ... 2.50 „
Druh Duszi ... 1.50 „
Druh Duszi (в звич. опр.) .75 ц
Молитвенник малий ... 1.50 дол
Вінець ... 1 50 „
Зборник ... 2.30 „

Також можна дістати:
Книжочки колекторскі церковні ... 10 ц
Книжочки братскі ... 10 ц
Метрики хрещеня ... 3 ц
Метрики шлюбні ... 3 ц
Метрики смерти ... 3 ц
Помяник померших душ 10 ц

Пишіть на адресу:

Swoboda,
184 Hudson Str., New York, N. Y.